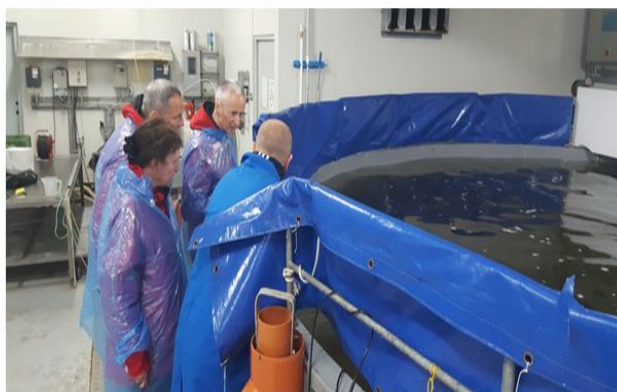




Veileder til vannressursloven og NVEs behandling av vassdrags- og grunnvannstiltak



NVE Veileder nr. 1/2021

Veileder til vannressursloven og NVEs behandling av vassdrags- og grunnvannstiltak

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat

Forfatter: NVE

Forsidefoto: NVE

ISBN: 978-82-410-2110-7

ISSN: 1501-0678

Sammendrag:

Veilederen gir en oversikt over vannressursloven generelt, og særlig de reglene som gjelder for vassdragstiltak og grunnvannstiltak som ikke er vannkraftproduksjon. Videre gir den en oversikt over en del andre lover som kan være relevante for tiltakshavere med vassdrags- og grunnvannstiltak. Målgruppen er den offentlige forvaltningen, og de som planlegger og utfører vassdrags- og grunnvannstiltak. Nye bestemmelser om blant annet grunnvann i vannressursloven er gjeldende fra 1.1.2018. Veilederen utgis kun digitalt.

For å sikre at kravet til innhold i meldinger og søknader om vassdrags- og grunnvannstiltak er tilstrekkelig ivarett er det for en rekke formål utarbeidet egne søknadsmaler og meldingsmaler. For eksempel for uttak av vann til settefiskproduksjon, drikkevannsforsyning og grunnvannsuttak. Disse finnes på www.nve.no.

Emneord:

Vannressursloven, konsesjon, konsesjonspliktavurdering, vassdragstiltak, grunnvannstiltak, allmenne interesser, vassdragsforvaltning

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Telefon: 22 95 95 95
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

Innhold

Forord	4
Sammendrag	5
1 Vannressursloven	6
1.1 Formål og virkeområde (§§ 1 og 2).....	6
1.2 Eiendomsforhold i vassdrag (§§ 13, 12 og 15).....	6
1.3 Aktsomhetsplikt (§§ 5, 7 og 11).....	7
1.4 Konesjonsplikt (§§ 8 og 45).....	8
1.5 Alminnelig lavvannføring (§ 10).....	8
1.6 Samordning (§ 20).....	9
1.7 Grunnvann (§§ 2, 43 a, 44, 45 og 46)	10
1.8 Forholdet til eldre tiltak (§ 66).....	13
1.9 Tilsyn med vassdrag og grunnvann (§§ 36, 53 og 54).....	14
1.10 Vassdragsmyndighetene (§ 64).....	14
2 Vurdering etter vannressursloven	16
2.1 Konesjonsplikt (§§ 8 og 45).....	16
2.1.1 Vassdrags- og grunnvannstiltak og andre tiltak som påvirker vassdrag.....	16
2.1.2 Minstevannføring (§ 10)	16
2.1.3 Særbestemmelser om konesjonsplikt i vernede vassdrag (§ 35)	16
2.1.4 Nedlegging av vassdragsanlegg (§ 41)	17
2.1.5 Særlige tiltak som ikke trenger konesjon	17
2.2 Tiltak som alltid skal meldes	18
2.3 Forholdet til eldre tiltak (§ 66).....	18
2.4 NVEs vurdering i en konesjonsbehandling (§ 25).....	19
3 Saksbehandling ved vurdering av konesjonsplikt (§ 18)	20
4 Konesjonsbehandling etter vannressursloven	23
4.1 Innholdet i søknader om tillatelse (§ 23).....	23
4.2 Kunngjøring, høringsinstanser og innsigelsesadgang (§ 24).....	23
4.3 Konesjonsvedtak og vilkår (§§ 25 og 26).....	24
4.4 Ekspropriasjon (§ 51).....	25
4.4.1 Innhold i søknad om ekspropriasjon.....	26
5 Planlegging, bygging og oppfølging av anlegg	28
5.1 Internkontroll - IK-vassdrag	28
5.2 Forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg	29
5.2.1 Klassifisering.....	29
5.2.2 Tekniske planer, bygging og idriftsettelse.....	30
5.2.3 Tiltak i alvorlige faresituasjoner (§§ 40, 61 og 62)	32
5.2.4 Sikringstiltak for vassdragsanlegg	32
5.3 Miljøtilsyn.....	33
5.3.1 Detaljplanlegging	33
5.3.2 Tilsyn i byggefase	33

5.3.3	Tilsyn i driftsfase	34
5.4	Klagebehandling	34
5.5	Sanksjonsbestemmelser	34
6	De enkelte tiltak	36
6.1	Reguleringer og uttak av vann fra vassdrag	36
6.1.1	Akvakulturanlegg med uttak av vann fra vassdrag	36
6.1.1.1	Etablering av nye anlegg	36
6.1.1.2	Utvidelse av eksisterende anlegg	36
6.1.1.3	Utfordringer	37
6.1.2	Fiskesperrer	37
6.2	Vannforsyningsanlegg	38
6.3	Snøproduksjon	38
6.4	Vannkraftutbygging	38
6.5	Andre inngrep i vassdrag og grunnvannstiltak	38
6.5.1	Flom- og erosjonssikring	39
6.5.2	Uttak og utfylling av masser	40
6.5.3	Brygger, bruer og kulverter	41
6.5.4	Bekkelukking, endring av bekker og åpning av vassdrag	41
6.5.5	Overvannstiltak	42
6.5.6	Nedlegging av vassdragsanlegg	42
6.6	Midlertidige tiltak	42
7	Forholdet til annet regelverk	43
7.1	Plan- og bygningsloven	43
7.1.1	Forholdet til planer etter plan- og bygningsloven	43
7.1.2	Forholdet til byggesaksbehandling og byggemelding	44
7.1.3	Forholdet til konsekvensutredninger (KU)	45
7.2	Verneplan for vassdrag	45
7.3	Vannbruksplaner eller flerbruksplaner	46
7.4	Vannforskriften	46
7.5	Andre lover og forskrifter	47
Vedlegg 1	48
Oversikt over andre relevante lover		48
Offentligrettslige lover		48
Kultur, areal, landskap og naturmangfold		48
Fisk og fiskeoppdrett		49
Ferdse og friluftsliv		50
Landbruk		50
Erverv/ekspropriasjon og erstatning		51
Helselovgivning		51
Privatrettslige lover		52
Vedlegg 2	54
Forskrifter og retningslinjer		54
I medhold av vannressursloven		54
I medhold av oreigningsloven		54
I medhold av skogbruks- og jordlova		54

I medhold av plan- og bygningsloven	54
I medhold av lakse- og innlandsfiskloven.....	55
Vedlegg 3	56
Litteraturliste	56

Forord

Lov av 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) er den generelle loven om vassdrag og grunnvann. Loven erstattet vassdragsloven av 15. mars 1940 nr. 3 med unntak av §§ 2-6 i vassdragsloven som gjelder eiendomsretten til vassdrag. Vassdragsloven §§ 2-6 gjelder fortsatt.

Denne veilederen erstatter NVE-veileder nr. 1/2017: «*Behandling etter vannressursloven m.v. av vassdragstiltak og tiltak som kan påvirke vassdrag og grunnvann.*» I 2002 ble veilederen laget på bakgrunn av et behov for veiledning til den nye loven. NVE har nå opparbeidet seg erfaring og praksis i bruk av loven, og i 2017 kom en ny veileder som mellom annet er supplert med informasjon om grunnvann. Nye bestemmelser om blant annet grunnvann i vannressursloven ble gjeldende fra 1.1.2018 og er årsaken til denne reviderte versjonen.

Vassdragstiltak omfatter et bredt spekter av tiltak, som for eksempel uttak av vann til drikkevannsforsyning, vannuttak til settefiskanlegg og produksjon av snø, samt flom- og erosjonssikring. Veilederen gjelder behandling av vassdragstiltak og grunnvannstiltak etter vannressursloven, med unntak av vannkraftutbygging. Det er utarbeidet egne veiledere for søknader om vannkraftverk og disse finnes på www.nve.no.

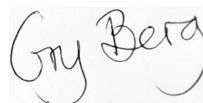
Denne veilederen blir ikke trykket opp i papireksemplarer, men kun utgitt på NVEs internettsider. Revisjoner av veilederen vil skje fortløpende, og vi anbefaler tiltakshavere å benytte siste versjon på www.nve.no.

Oslo, februar 2021



Rune Flatby

spesialrådgiver



Gry Berg

seksjonssjef

Sammendrag

Veilederen gir en oversikt over vannressursloven generelt, og særlig de reglene som gjelder for vassdragstiltak og grunnvannstiltak som ikke er vannkraftproduksjon. Videre gir den en oversikt over en del andre lover som kan være relevante for tiltakshavere med vassdrags- og grunnvannstiltak. Målgruppen er den offentlige forvaltningen, og de som planlegger og utfører vassdrags- og grunnvannstiltak. Veilederen utgis kun i elektronisk format, da det gjør det enklere å holde den oppdatert. Nye bestemmelser om blant annet grunnvann i vannressursloven er gjeldende fra 1.1.2018.

For å sikre at kravet til innhold i meldinger og søknader om vassdrags- og grunnvannstiltak er tilstrekkelig ivaretatt er det for en rekke formål utarbeidet egne søknadsmaler og meldingsmaler. For eksempel for uttak av vann til settefiskproduksjon, drikkevannsforsyning og grunnvannsuttak. Disse finnes på www.nve.no.

1 Vannressursloven

Vannressursloven er den generelle loven om vassdrag og grunnvann. Den som skal iverksette tiltak som berører vassdrag eller grunnvann, må forholde seg til bestemmelser i loven, og forskrifter gitt i medhold av loven. Loven inneholder blant annet regler om eiendomsrettslige forhold, forvalteransvar, aktsomhetsplikt, konsesjonsplikt, erstatning ved skade, og tilsyn med tiltak i vassdrag.

1.1 Formål og virkeområde (§§ 1 og 2)

I lovens formålsparagraf (§ 1) er begrepet «forvaltning» brukt i vid betydning. Det omfatter utnyttelse av vannressursene til ulike formål, for eksempel kraftproduksjon og drikkevann, men også vern og opprettholdelse av naturlige prosesser og biologisk mangfold knyttet til vassdragene. I dette ligger det at målene som loven skal ivareta, også må sikres på lang sikt. Forvaltere er i vannressurslovens forstand både offentlige myndigheter og den enkelte bruker og eier av vassdraget.

Vannressursloven § 1

«Denne lov har som formål å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann.»

Begrepet «samfunnsmessig» omfatter både miljøhensyn, herunder hensynet til natur- og kulturverdier som er knyttet til vassdragene, og hensynet til aktuelle bruksformål og økonomi. Befolkningens behov for tilstrekkelige mengder rent drikkevann vil være et viktig hensyn. Vannressursenes betydning for ulike næringer, som produksjon av vannkraft, oppdrettsvirksomhet, produksjon av kunstsnø og landbruk, tillegges også vekt. Andre relevante hensyn kan være ivaretagelse av livsvilkårene for planter og dyr, lokalklima, landskapsestetiske forhold, friluftsliv, rekreasjons- og opplevelsesmuligheter og kulturminneverdier. Hva som anses som «samfunnsmessig forsvarlig» vil være resultatet av en samlet vurdering av forholdene til enhver tid.

Vannressursloven § 2 definerer hva loven regner som vassdrag og grunnvann. Som vassdrag regnes alt stillestående eller rennende overflatevann med årssikker vannføring, med tilhørende bunn og bredder inntil høyeste vanlige flomvannstand. Vannløp uten årssikker vannføring regnes også som vassdrag dersom det skiller seg tydelig fra omgivelsene. Grunnvann er definert som vann i den mettede sone i grunnen.

Vedlegg 2 gir en oversikt over forskrifter som er gitt med hjemmel i vannressursloven og andre relevante forskrifter.

1.2 Eiendomsforhold i vassdrag (§§ 13, 12 og 15)

Ifølge vannressursloven § 13 tilhører vassdragene eieren av den grunn de dekker. En viktig begrensning i eierens rådighet fremgår av § 8, som setter forbud mot å iverksette vassdragstiltak som kan medføre nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser uten at det skjer i medhold av reglene i § 12 (om gjenoppretting av vassdragets løp) eller § 15 (om supplerende regler om grunneiers vannuttak), eller med konsesjon fra vassdragsmyndigheten etter § 8.

Det er bare selve grunnen og rådigheten over vassdraget med den naturlige vannføringen, som er underlagt privat eiendomsrett. Vannet som flytende substans i naturen er ikke underlagt privat eiendomsrett, og er derfor å betrakte som en fellesressurs. En grunneiers rett til rådighet over vassdraget omfatter ikke nødvendigvis rett til å regulere vannet, det vil si endre vannføringen i vassdraget ved å magasinere vannet, eller ved å overføre vann til et annet vassdrag når slik bruk er konsesjonspliktig (§ 8), eller medfører brudd på aktsomhetsplikten (§ 5). Grunneierne kan kreve erstatning for skade som en regulering eller overføring påfører dem.

Grunnvann tilhører eieren av den grunnen som grunnvannet befinner seg i eller under.

Vassdragsloven (1940) §§ 2-6 gjelder fortsatt for fastsettelse av grenser mellom eiendommer i vassdrag. For naboer i vassdrag gjelder grannelova med noen unntak gitt i vannressursloven § 6.

Vannressursloven inneholder ikke egne regler om ekspropriasjon og det er oreigningsloven ([LOV-1959-10-23-3](#)) som gjelder ved ekspropriasjon av rådighet over vassdrag og grunnvann. Dersom en tiltakshaver ikke kommer til frivillig avtale med grunn- eller rettighetshavere som blir berørt av vassdrags- eller grunnvannstiltaket, kan det søkes om tillatelse til ekspropriasjon etter oreigningsloven (§ 51).

1.3 Aktsomhetsplikt (§§ 5, 7 og 11)

Private og allmenne interesser i vassdrag er i første rekke regulert gjennom bestemmelsene om konsesjonsplikt (§ 8), forvalteransvar og aktsomhetsplikt (§ 5) og forholdet til naboer i vassdrag (§ 6).

Vannressursloven § 5 første ledd

«Enhver skal opptre aktsomt for å unngå skade eller ulempe i vassdraget for allmenne eller private interesser.»

Regelen om forvalteransvar og aktsomhetsplikt (§ 5) presiserer at enhver skal opptre aktsomt for å unngå skade eller ulempe for allmenne eller private interesser i vassdraget, og at vassdragstiltak skal fylle alle krav som med rimelighet kan stilles til sikring mot fare for menneske, miljø og eiendom.

I § 7 er det også presisert at ingen må hindre vannets løp i vassdrag uten hjemmel i loven.

Vassdragsmiljøet er også ivaretatt gjennom regelen i § 11 om kantvegetasjon, som sier at det langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr.

1.4 Konesesjonsplikt (§§ 8 og 45)

Vannressursloven § 8 første og annet ledd

”Ingen må iverksette vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget eller sjøen, uten at det skjer i medhold av reglene i § 12 eller § 15, eller med konsesjon fra vassdragsmyndigheten.”

”Vassdragsmyndigheten kan i forskrift eller i det enkelte tilfelle fastsette at tiltak utenfor vassdraget som kan ha påtagelige virkninger for et vassdrag, må ha konsesjon.”

Konesesjonsplikt etter § 8 eller § 45 omfatter vassdrags- eller grunnvannstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser i vassdraget eller grunnvannet.

Allmenne interesser

Uttrykket «*allmenne interesser*» brukes blant annet i vannressursloven §§ 8, 41 og 45, og kan ha noe forskjellig mening i ulike lovverk. I vannressursloven skal uttrykket tolkes vidt. I hovedsak faller ideelle eller ikke-økonomiske interesser inn under begrepet. Eksempler kan være fiskens frie gang, alminnelig vannforsyning allmenn ferdsel, biologisk mangfold, friluftsliv, hensyn til flom og skred, kulturminner, landskapsverdier med videre. Private interesser kan anses som en allmenn interesse dersom de samlet sett får betydning for mange mennesker.

At et tiltak er konsesjonspliktig innebærer at vassdragsmyndigheten skal vurdere om en tiltakshaver skal få tillatelse (konesesjon) til å iverksette tiltaket eller ikke. Tillatelse kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget, nedbørfeltet eller grunnvannet (§ 25 første ledd).

1.5 Alminnelig lavvannføring (§ 10)

Betegnelsen «*alminnelig lavvannføring*», som det vises til i vannressursloven § 10 har sin opprinnelse i tidligere lover og bygger på etablert forvaltningspraksis. Begrepet er i dag avgjørende blant annet for konsesjonspliktutvurdering av vannuttak. Ingen kan ta i bruk alminnelig lavvannføring uten konsesjon. Alminnelig lavvannføring er en konstruert størrelse, som beregnes ut fra registrerte vannføringsverdier.

Vannressursloven § 10 første ledd

«Ved uttak og bortledning av vann som endrer vannføringen i elver eller bekker med årssikker vannføring, skal minst den alminnelige lavvannføring være tilbake, hvis ikke annet følger av denne paragraf. Det samme gjelder når vann holdes tilbake ved oppdemming.»

Alminnelig lavvannføring varierer avhengig av nedbørmengde og den naturlige reguleringsvevnen (selvreguleringen) i vassdraget. På Vestlandet, med hyppige mildværsperioder vinterstid, vil alminnelig lavvannføring normalt være høyere enn på Østlandet, som vanligvis har en langt mer stabil vinter. Spesifikk alminnelig lavvannføring (målt i liter pr. sekund og km² for hele nedbørfeltet) øker med økende selvregulering og økende årlig nedbør.

Ofte foreligger det ikke måleserie, eller ikke lang nok måleserie, på det stedet der lavvannføringen skal bestemmes. I umålte felt kan en representativ sammenligningsstasjon benyttes, men estimatet varierer etter hvilken stasjon og periode som legges til grunn. Det er viktig å bruke så lang måleserie som mulig, en stasjon med gode lavvannsdataba, og data fra et felt med mest mulig like fysiografiske forhold som det feltet alminnelig lavvannføring skal beregnes for.

Beregning av alminnelig lavvannføring:

Materiale:

En serie med daglige registreringer av uregulert vannføring. Observasjonslengden bør være 20-30 år.

Beregning:

1. Man sorterer hvert enkelt års vannføringsverdier fra høy til lav.
2. Fra hver serie/år tar man ut vannføring nr. 350.
3. Fra disse vannføringene lager man en ny serie fra høy til lav.
4. Fjern den laveste tredjedelen fra serien.
5. Alminnelig lavvannføring er den laveste gjenværende verdien.

Beregningsprogrammet LAVVANN er en alternativ metode. Her estimeres alminnelig lavvannføring for felt uten vannføringsmålinger som en funksjon av klima- og feltkarakteristika, ved hjelp av enkle regresjonssammenhenger. Det presiseres imidlertid at programmet har en relativt stor grad av usikkerhet. Programmet er tilgjengelig gjennom NVEs kartløsning NEVINA: <http://nevina.nve.no/>

1.6 Samordning (§ 20)

Tiltak som berører vassdrag og grunnvann vil ofte berøre både private rettigheter (eiendomsforhold, vannforsyning m.v.) og allmenne interesser (ferdsel, fiske, friluftsliv m.v.).

Konsesjonsbehandlingen etter vannressursloven skal ivareta hensynene til allmenne og private interesser.

Vassdrags- og grunnvannstiltak kan ofte berøre andre sektorlover, for eksempel lakse- og innlandsfiskloven, jordlova, eller plan- og bygningsloven, som forvaltes av andre sektormyndigheter. I noen tilfeller vil saksbehandling etter flere forskjellige sektorlover være koordinert, og i andre tilfeller vil saksbehandlingen skje hver for seg hos det enkelte forvaltningsorgan.

Vannressursloven § 20 legger opp til en samordning av tillatelser etter ulike sektorlover. Den åpner for at vassdragsmyndigheten kan fastsette at det ikke er nødvendig med konsesjon etter vannressursloven dersom et tiltak behandles etter annen sektorlov.

Vannressursloven § 20

«Vassdragsmyndigheten kan fastsette i forskrift eller i det enkelte tilfelle at det ikke trengs konsesjon etter loven her for tiltak som

- a) må ha tillatelse etter lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v. § 7 annet ledd eller § 10;*
- b) må ha tillatelse etter forurensningsloven § 11 eller etter forskrift med hjemmel i forurensningsloven;*
- c) må ha dispensasjon fra vernevedtak etter naturmangfoldloven kapittel V eller eldre vernevedtak som nevnt i naturmangfoldloven § 77, eller utføres som skjøtselstiltak etter naturmangfoldloven § 47;*
- d) er tillatt i reguleringsplan etter plan- og bygningsloven; eller*
- e) er godkjent med hjemmel i forskrift etter skogbrukslova § 7 eller jordlova § 11.*

Kongen kan gi forskrift om at konsesjonsbehandling etter loven her i bestemte sakstyper kan erstatte konsesjonsbehandling etter bestemte andre lover.»

En eventuell avgjørelse etter § 20 foretas på bakgrunn av tiltakshavers beskrivelse av prosjektet og gjennomført behandling etter annet lovverk. Forutsetningen for at det likevel ikke er nødvendig med konsesjon etter vannressursloven for et konsesjonspliktig tiltak etter § 8 er at behandlingen etter annet lovverk ivaretar de hensyn som vannressursloven skal ivareta.

1.7 Grunnvann (§§ 2, 43 a, 44, 45 og 46)

For en kort introduksjon til hva grunnvann er, vises det til nettsiden www.grunnvann.no.

Vannressursloven § 2 fjerde ledd:

«Med grunnvann forstås vann i den mettede sone i grunnen.»

Særskilte bestemmelser om grunnvann finnes i vannressursloven kapittel 8, men flere av lovens bestemmelser gjelder generelt, da også for grunnvann.

I 2018 trådte en ny bestemmelse om forvalteransvar og aktsomhetsplikt i kraft, § 43 a. Denne er tilsvarende bestemmelsen i § 5 som gjelder for vassdragstiltak.

Hovedregelen i vannressursloven er at grunnvannet tilhører eier av den grunn som grunnvannet befinner seg i eller under (§ 44).

Grunneier har en eksklusiv råderett over grunnvannet i forhold til andre. Det kan foreligge avtale om annen utnyttelse, eller annen utnyttelse kan følge av særlige rettsforhold, for eksempel at tiltaket ble gjennomført før vannressursloven trådte i kraft (§

66). Ligger en grunnvannsføremst under flere eiendommer, ligger den til eiendommene som sameie med et partsforhold som svarer til hver enkelt eiendoms areal på overflaten av grunnvannsføremsten. Består en driftsenhet av flere bruksnummer, ses arealet under ett. Uenighet mellom grunneiere om eiendomsretten til grunnvann er et privatrettslig forhold som ligger utenfor NVE sitt ansvarsområde. Slik uenighet må avklares gjennom minnelige avtaler mellom partene eller i rettssystemet.

Vannressursloven § 43 a:

«Enhver skal opptre aktsomt for å unngå at grunnvann påvirkes til skade eller ulempe for allmenne eller private interesser.

Grunnvannstiltak skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser. Denne plikten gjelder så langt den kan oppfylles uten uforholdsmessig utgift eller ulempe. Vassdragsmyndigheten kan ved forskrift fastsette nærmere regler om planlegging, gjennomføring og drift av bestemte typer grunnvannstiltak.

Grunnvannstiltak skal fylle alle krav som med rimelighet kan stilles til sikring mot fare for mennesker, miljø eller eiendom.»

Rådighet over grunnvannet skal utøves i samsvar med kravene i §§ 10 og 15. Dette betyr at grunneiers rådighet over grunnvannet ikke må skje på bekostning av den alminnelige lavvannføringen i elver og bekker med årssikker vannføring, uten at det er gitt særskilt tillatelse til det (konsesjon).

Uttak av grunnvann skal begrenses til det grunnvannsmagasinet tåler (§ 44). Hovedprinsippet er at uttaket ikke må være så stort at det medfører en unaturlig senkning av grunnvannsnivået over flere sesonger eller at det fører til betydelig dårligere kvalitet på grunnvannet. Dersom en grunnvannsføremst som ligger under flere eiendommer ikke er tilstrekkelig til å dekke behovet for vannforsyning til alle, skal behov til fast husholdning og deretter husdyr prioriteres. I knapphetssituasjoner kan Fylkesmannen treffe vedtak om fordelingen og gjennomføringen av vannuttak (§ 15 tredje ledd).

Vannressursloven § 44

«Grunnvannet tilhører eieren av den grunn som grunnvannet befinner seg i eller under, hvis ikke annet følger av særlige rettsforhold. Ligger en grunnvannsføremst under flere eiendommer, ligger den til eiendommene som sameie med et partsforhold som svarer til hver eiendoms areal på overflaten. Lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige § 10 annet ledd gjelder ikke for disse sameiepartene.

Rådigheten over grunnvann må utøves i samsvar med kravene i §§ 10 og 15 annet og tredje ledd. Uttak av grunnvann skal begrenses til det grunnvannsmagasinet tåler.

For skade eller ulempe som følge av utøvelse av rådighet over grunnvann, gjelder reglene i kapittel 9 om erstatning av skade tilsvarende så langt de passer.»

Konsesjonsplikten for grunnvannsutttak følger av § 45. Det er ikke fastsatt forskrift etter § 45 annet ledd.

I søknader til NVE om grunnvannsutttak forutsettes det som regel at det er prøvepumpet fra grunnvannsmagasinet. Etablering av grunnvannsbrønn for prøvepumping kan behandles etter plan- og bygningsloven og må ivareta aktsomhetsplikten i § 46. De privatrettslige forholdene må være avklart.

En rekke tiltak og inngrep kan påvirke grunnvannet. Dette gjelder tiltak som påvirker mengde, kvalitet, grunnvannstand eller strømningsforhold. Eksempler på dette er tiltak i løsmasser og fjell, som masseuttak, tunneler, energibrønner og grunnarbeider. Tiltak som hindrer naturlig infiltrasjon og strømming, som for eksempel tunnelbygging, asfaltering, spunting, kanalisering og drenering, kan også påvirke grunnvann. Også omfattende tilførsel av vann til grunnvannet kan være konsesjonspliktig. Konsesjonsplikt fastsettes da i hvert enkelt tilfelle, og det kan bes om en forhåndsvurdering av NVE etter § 45 annet ledd.

For utslipp som kan forurense grunnvannet er det forurensningsloven som gjelder, men grunnvannstiltak som kan påvirke den kjemiske sammensetningen av grunnvannet, på annen måte enn ved forurensning, er konsesjonspliktig etter vannressursloven og vil gå ut over grunnvannsmagasinet tålegrense, f.eks. ved mobilisering av forurensning ved endret strømningsmønster eller forringelse av vannkvaliteten som følge av økt tilførsel av oksygen eller varme.

Vannressursloven § 45

«Ingen må iverksette grunnvannstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser uten konsesjon fra vassdragsmyndigheten. §§ 23 til 29 gjelder tilsvarende.

Vassdragsmyndigheten kan i forskrift eller i det enkelte tilfelle fastsette om et grunnvannstiltak trenger konsesjon etter første ledd. Vassdragsmyndigheten skal treffe enkeltvedtak etter første punktum dersom tiltakshaveren, berørt fagmyndighet eller andre med rettslig interesse begjærer det. Vassdragsmyndigheten kan forby iverksetting før avgjørelsen er truffet. Klage over vedtak om at tiltaket må ha konsesjon, kan ikke gis oppsettende virkning. Regelen i § 27 gjelder tilsvarende.

Grunnvannsutttak over 100 kubikkmeter per døgn skal meldes til vassdragsmyndigheten, som skal vurdere om uttaket krever konsesjon etter første ledd. Det samme gjelder hvor flere grunnvannsutttak som naturlig må sees under ett, overstiger 100 kubikkmeter per døgn.

En grunneier kan uten konsesjon ta ut grunnvann til husholdning og husdyr på eiendommen.»

Det er ikke noe klart skille mellom tiltak som kan påvirke grunnvann og tiltak som kan påvirke vassdraget. Et tiltak for utnytting av grunnvann kan også berøre vassdraget i slik grad at det også vil være konsesjonspliktig etter vannressursloven § 8 annet ledd, og et vassdragstiltak kan være konsesjonspliktig etter § 45 dersom det påvirker grunnvannet.

Det avgjørende er hvilken virkning et tiltak har. Det kan også være stor forskjell på virkningene av grunnvannstiltak i fjell og i løsmasser.

Omfanget av tiltaket er avgjørende for dokumentasjonen som kreves ved en søknad. Store tiltak som berører grunnvann kan være utredningspliktige etter «Forskrift om konsekvensutredninger» [FOR-2017-06-21-854](#). Dette gjelder blant annet geotermisk boring og boring med sikte på vannforsyning.

Den som utfører boring etter grunnvann skal opptre aktsomt for å unngå skader og ulemper som følge av boringen (§ 46 første ledd). For skade eller ulempe som følge av rådighet over grunnvann, gjelder reglene i vannressursloven kapittel 9 om erstatning for skade så langt de passer (§ 44 tredje ledd).

§ 46 annet til fjerde ledd pålegger alle som utfører grunnvannsboringer eller grunnundersøkelser å sende melding til vassdragsmyndigheten. For disse bestemmelsene er det Norges geologiske undersøkelser (NGU) som er vassdragsmyndighet. Det er utarbeidet «Forskrift om oppgaveplikt ved brønnboring og grunnvannundersøkelser»: [\(FOR-1996-11-19-1066\)](#). Forskriften gir nærmere informasjon om hvilke opplysninger en melding til NGU skal inneholde.

1.8 Forholdet til eldre tiltak (§ 66)

Vannressursloven § 66 omhandler forholdet til eldre tiltak.

Vannressursloven § 66

«Loven gjelder også vassdragstiltak som ble påbegynt før loven trer i kraft (eldre vassdragstiltak).

En konsesjon etter lov 15. mars 1940 nr. 3 om vassdragene §§ 104 og 105 eller vedtak etter § 144 gjelder som en konsesjon etter loven her.

Eldre vassdragstiltak som ikke trengte tillatelse etter tidligere vassdragslovgivning, kan fortsette uten konsesjon etter § 8. Vassdragsmyndigheten kan i særlige tilfeller likevel bestemme i enkeltvedtak at tiltaket må ha konsesjon, og at tiltaket blir ulovlig hvis det ikke sendes søknad innen en fastsatt frist.

For eldre vassdragstiltak gjelder § 10 i den utstrekning tiltaket ikke har gjort bruk av den alminnelige lavvannføring før lovens ikrafttreden. Ved konsesjonsbehandling av eldre vassdragstiltak etter tredje ledd annet punktum gjelder § 10 fullt ut. Har et eldre vassdragstiltak konsesjon etter vassdragsloven, kan det ved omgjøring etter § 28 settes krav i samsvar med § 10 annet ledd. For eldre vassdragstiltak som faller inn under vassdragsreguleringsloven gjelder § 10 ikke.

For utøvelse av rådighet over grunnvann gjelder første til fjerde ledd så langt det passer. Grunnvannsuttak etablert før lovens ikrafttreden kan utøves i samme utstrekning som tidligere uavhengig av bestemmelsen i § 44 første ledd.»

Innkalling til konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 66 annet ledd kan gjøres i særlige tilfeller ved sterke miljømessige hensyn. «Forskrift om rammer for vannforvaltningen» [\(FOR-2006-12-15-1446\)](#) setter krav om at alle vannforekomster skal

oppnå god kjemisk og økologisk tilstand eller godt potensial. Innkalling til konsesjonsbehandling er et virkemiddel for å sette vilkår til eldre tiltak uten konsesjon etter vassdragslovgivningen, slik at miljømålene kan nås.

Grunnvann var ikke omfattet av den tidligere vassdragsloven av 1940. I § 66 femte ledd står det at reglene gjelder for grunnvannstiltak så langt de passer. Det står også at grunnvannsuttak som var etablert før lovens ikrafttredelse kan utøves i samme utstrekning som tidligere, uavhengig av eierskap til grunnvannet.

1.9 Tilsyn med vassdrag og grunnvann (§§ 36, 53 og 54)

I følge vannressursloven § 53 skal vassdragsmyndigheten føre tilsyn med vassdragstiltak, og med tilstanden og utviklingen i vassdrag og for grunnvannsføremønstre. Innhold og omfang av tilsynet vil i hvert tilfelle tilpasses de miljømessige utfordringene anlegget må håndtere. NVE fører også tilsyn med at de ansvarlige for vassdragsanleggene overholder sikkerhetskravene gitt i dam sikkerhetsforskriften hjemlet i § 36 ([FOR-2009-12-18-1600](#)), og internkontrollforskriften for vassdrag hjemlet i § 54 ([FOR-2011-10-28-1058](#)). Forskriftene gjelder i planleggings-, bygge-, drifts- og nedleggingsfasen.

1.10 Vassdragsmyndighetene (§ 64)

Det er vassdragsmyndighetene som gir konsesjon/tillatelse eller pålegg i medhold av vannressursloven. Hvem som er vassdragsmyndighet i henhold til de ulike bestemmelser kommer frem av vannressursloven § 64 «*Forskrift om hvem som skal være vassdragsmyndighet*» (FOR-2000-12-15-1270) og delegeringsvedtak.

Vassdragsmyndighet etter vannressursloven § 8 er i utgangspunktet Kongen i statsråd, som dermed er øverste konsesjonsmyndighet. «*Konsesjonsmyndighetene*» brukes som samlebetegnelse på de organer som er formelt ansvarlig for behandlingen av en konsesjonssøknad, og som treffer vedtak etter vannressursloven. Dette er Stortinget, Regjeringen, Olje- og energidepartementet, NVE, kommunen og eventuelle andre som har fått delegert myndighet. Andre organer, som andre fagdepartementer og direktorater/tilsyn, regnes ikke som en del av konsesjonsmyndigheten selv om de ofte har en sentral rolle i konsesjonsbehandlingen.

Ifølge forskrift om hvem som skal være vassdragsmyndighet er det Olje- og energidepartementet som skal være vassdragsmyndighet etter de «*øvrige bestemmelser*», det vil si de bestemmelsene som ikke er nevnt i forskriften. Denne myndigheten er delegert til NVE. Unntatt fra delegeringsvedtaket er hjemlene til å utarbeide forskrifter til vannressursloven. Olje- og energidepartementets vedtaksmyndighet for kraftverk under 10 MW er delegert til NVE i vedtak av 19.12.2000 og 10.12.2004. Vedtaksmyndigheten for vannkraftsaker under 1 MW er gitt kommunene i § 64. Det er utarbeidet egen forskrift om kommunens myndighet i mindre vannkraftsaker. ([FOR-2017-12-15-2037](#)) Denne myndighetsoverføringen gjelder fra 1.1.2018 og omfatter ikke følgende kraftverk:

- Vannkraftverk i vernede vassdrag.
- Vannkraftverk i nasjonale laksevassdrag.
- Vannkraftverk som berører flere kommuner.

- Vannkraftverk i vassdrag der det er søkt om flere vannkraftverk som til sammen overstiger 1 MW installert effekt.
- Vannkraftverk som er planlagt i kombinasjon med annen konsesjonspliktig utnyttelse.
- Vannkraftverk i vassdrag der det er flere planlagte vassdragstiltak som konkurrerer om samme vannressurs.
- Vannkraftverk som bør vurderes sammen med andre prosjekter av hensyn til sumvirkninger.

NVE avgjør i den enkelte sak hvorvidt noen av de ovenfor nevnte begrensninger foreligger. For slike saker skal avgjørelsesmyndigheten fortsatt ligge hos NVE. Søknader sendes NVE for registrering og videreformidling til kommunene.

NVE er delegert myndighet til å gi konsesjon etter § 8 i vannressursloven til bygging av kraftverk med installert effekt mellom 1 og 10 MW samt unntakene i forskriften, til andre tiltak enn kraftutbygging, samt til midlertidige avvik fra manøvreringsreglement gitt ved kgl.res. med hjemmel i vassdragsreguleringsloven ([LOV-1917-12-14-17](#)) i forbindelse med nødvendige byggearbeider, reparasjoner, opprenskingsarbeider eller naturfaglige undersøkelser.

Kommunen er også vassdragsmyndighet etter § 7 om pålegg om infiltrasjon i grunnen og § 16 om motorisert ferdsel. Fylkesmannen er vassdragsmyndighet etter § 11 for søknader om fritak fra å opprettholde vegetasjonsbeltet langs vassdrag (kantvegetasjon) og § 15 tredje ledd om fordeling av vann i knapphets situasjoner. Kommunen har myndighet etter § 11 andre ledd til å fastsette kantvegetasjonsbredden. Helse- og omsorgsdepartementet er vassdragsmyndighet etter § 13 fjerde ledd om begrensninger i rådighet over eiendom av hensyn til framtidig drikkevannsforsyning, og Norges geologiske undersøkelser (NGU) etter § 46 annet ledd om melding om boring etter grunnvann. NVE er delegert vassdragsmyndighet etter de øvrige bestemmelsene i loven, inkludert forhåndsavgjørelse av konsesjonsplikt etter §§ 18 og 45.

2 Vurdering etter vannressursloven

2.1 Konesesjonsplikt (§§ 8 og 45)

2.1.1 Vassdrags- og grunnvannstiltak og andre tiltak som påvirker vassdrag

Hovedregelen om konesesjonsplikt for tiltak som kan ha virkninger for vassdrag finnes i § 8 og for grunnvann i § 45. Et kriterium for at tiltak både i og utenfor vassdrag er konesesjonspliktig, er at tiltaket kan påvirke allmenne interesser i selve vassdraget eller grunnvannet. Konesesjonsplikten inntreer så snart tiltaket kan være til «nevneverdig skade eller ulempe», men for tiltak i nedbørfeltet kreves det at tiltaket kan ha «påtakelige virkninger» for et vassdrag. I uttrykket «nevneverdig skade eller ulempe» ligger det et visst krav til virkningens styrke. Kriteriet i annet ledd om «påtakelige virkninger» er ment å være et vesentlig strengere kriterium enn nevneverdig til skade eller ulempe. En tiltakshaver er ansvarlig for å informere NVE om tiltak som er, eller kan være konesesjonspliktig. Det er ulovlig og straffbart å iverksette konesesjonspliktige tiltak uten konesesjon (§ 63). Grunnvannsuttak på 100 m³/døgn eller mer skal meldes til NVE.

2.1.2 Minstevannføring (§ 10)

Vannressursloven § 10 første ledd

"Ved uttak og bortledning av vann som endrer vannføringen i elver eller bekker med årssikker vannføring, skal minst den alminnelige lavvannføring være tilbake, hvis ikke annet følger av denne paragraf. Det samme gjelder når vann holdes tilbake ved oppdemming."

En annen generell regel som er sentral for vurderingen av konesesjonsplikt følger av § 10.

Bestemmelsen innebærer at et tiltak som medfører at vannføringen blir mindre enn den alminnelige lavvannføringen i perioder av året, er konesesjonspliktig. Ved konesesjonsbehandling kan behovet for minstevannføring vurderes konkret i det enkelte tilfellet. I slike tilfeller skal konsekvensene for biologisk mangfold, det vil si viktige naturtyper eller arter, med vekt på sårbare eller truede arter (rødlistearter), vurderes særskilt. Det vil i mange tilfeller også være aktuelt å pålegge en minstevannføring som er forskjellig sommer og vinter.

2.1.3 Særbestemmelser om konesesjonsplikt i vernede vassdrag (§ 35)

I tillegg til de generelle reglene om konesesjonsplikt nevnt over, har vannressursloven også enkelte særbestemmelser om konesesjonsplikt. Disse reglene innebærer konesesjonsplikt for følgende tiltak:

- Eksisterende anlegg i vernede vassdrag som tas i bruk til nye formål (§ 35 nr. 1).

- Endring i igangværende virksomhet innenfor eksisterende konsesjon i vernede vassdrag dersom det vil påvirke verneverdiene. (§ 35 nr. 2).
- Gjenopptakelse av virksomhet i vernede vassdrag som har vært innstilt i minst 5 år (§ 35 nr. 2.).
- Nye anlegg kan bare tillates hvis hensynet til verneverdiene i vassdraget ikke taler imot (§ 35 nr. 5).

2.1.4 Nedlegging av vassdragsanlegg (§ 41)

Dersom eieren av et vassdragsanlegg ikke lenger vil holde anlegget ved like, skal anlegget fjernes og vassdraget så langt som mulig tilbakeføres til forholdene slik de var før anlegget ble bygget. Før en nedlegging skal eieren gi alle interesserte underretning god tid i forveien. Underretningen kan skje gjennom kunngjøring og høring i forbindelse med konsesjonsbehandling av nedleggelsen. Dersom noen ønsker anlegget opprettholdt, kan vassdragsmyndigheten overføre det til nye eiere, om ikke eieren da frafaller nedlegging (§ 42).

Dersom nedlegging av vassdragsanlegg kan føre til påtakelig skade eller ulempe for allmenne interesser (§ 41) er det konsesjonspliktig etter vannressursloven § 8. Konsesjon skal gis om ikke særlige grunner taler imot. Særlige grunner for å nekte nedlegging kan være dersom tiltaket er vernet etter kulturminneloven eller virker inn på et område vernet etter naturmangfoldloven.

Vannressursloven § 41

«Hvis eieren av et vassdragsanlegg ikke lenger vil holde anlegget ved like, skal anlegget fjernes og vassdraget så langt som mulig tilbakeføres til forholdene slik de var før anlegget ble bygd. Før en nedlegging skal eieren gi alle interesserte underretning god tid i forveien.

Hvis nedlegging kan føre til påtakelig skade eller ulempe for allmenne interesser, kreves konsesjon etter § 8. Konsesjon skal gis om ikke særlige grunner taler imot. Vassdragsmyndigheten kan sette vilkår i konsesjonen etter reglene i § 26.

Vassdragsmyndigheten kan gi konsesjon til at nedlegging skjer på annen måte enn nevnt i første ledd, hvis det ikke vil medføre noen økt fare eller skade.»

Vannressursloven § 42

«Vassdragsmyndigheten kan overføre et vassdragsanlegg som ønskes nedlagt til noen som ønsker det opprettholdt, om ikke eieren da frafaller nedlegging.»

2.1.5 Særlige tiltak som ikke trenger konsesjon

Vannressursloven har følgende særbestemmelser om tiltak som kan gjennomføres uten konsesjon:

- Gjenoppretting av vassdragets løp når vassdraget har tatt seg nytt løp, blitt oppgrunnet eller utdypet, når gjenopprettingen skjer

- innen tre år hvis forandringen skyldes en enkeltstående hendelse (§ 12 første ledd bokstav a) eller
- ved opprensning eller påfyll av masse inntil den dybde eller bredde som vassdraget hadde for 5 år siden (§ 12 første ledd bokstav b). Regelen gjelder ikke tiltak i vernede vassdrag (§ 35 nr. 3)
- opprensning av grøfter i jordbruk og skogbruk dersom dette skjer i overensstemmelse med forskrifter hjemlet i skogloven eller jordloven (§ 12 fjerde ledd). Regelen gjelder ikke tiltak i vernede vassdrag (§ 35 nr. 3).
- grunneiers vannuttak til husholdning og husdyr på eiendommen så langt uttaket ikke er i strid med § 5 (forvalteransvar og aktsomhetsplikt) og § 10 (minstevannføring), jf. § 15. I vernede vassdrag kan det fastsettes en grense for det samlede vannuttak (§ 35 nr. 7).
- grunneiers grunnvannsutttak til husholdning og husdyr på eiendommen (§ 45 fjerde ledd). Vannuttaket må ikke være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenne interesser. Bestemmelsene i §§ 5, 10, 15, 43 a og 44 gjelder for slike grunnvannsutttak.
- allmennhetens vannuttak uten grøfting eller bruk av fast ledning eller motorkraft (§ 16).
- allmennhetens ferdseil i vassdrag uten bruk av motor (§ 16).
- gjenoppføring av vassdragsanlegg med konsesjon, dersom arbeidet tar til innen 5 år fra anlegget ble funksjonsudyktig og fullføres med rimelig hurtighet (§ 21).

2.2 Tiltak som alltid skal meldes

Dersom det er tvil om et tiltak er konsesjonspliktig eller ikke, bør en melding sendes NVE i en tidlig fase for en vurdering, se kapittel 5 om saksbehandling ved vurdering av konsesjonsplikt.

Følgende tiltak skal etter vannressursloven alltid meldes til vassdragsmyndigheten:

- Alle planer om kraftutbygging i vernede vassdrag (§ 34) skal meldes til NVE.
- Gjenoppretting i vassdrag som er unntatt fra konsesjonsplikt (§ 12) skal meldes til NVE dersom gjenopprettingen kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser.
- Vassdragstiltak som i utgangspunktet faller inn under konsesjonsplikten i § 8 første ledd, men som må iverksettes straks for å hindre vesentlig skade (§ 8 tredje ledd).
- Uttak av grunnvann over 100 m³/døgn (§ 45 tredje ledd).
- Boring etter vann skal meldes innen tre måneder etter fullført boring til NGU (§ 46). Det er utarbeidet egen forskrift om oppgaveplikt ved brønnboring og grunnvannsundersøkelser ([FOR-1996-11-19-1066](#)).

For oversikt over krav til innhold i meldinger, se www.nve.no.

2.3 Forholdet til eldre tiltak (§ 66)

Utgangspunktet er at alle vannressurslovens bestemmelser også gjelder eldre vassdrags- og grunnvannstiltak, som var iverksatt før lovens ikrafttreden, altså før 1.1.2001. Tiltak foretatt før vannressurslovens ikrafttreden må bedømmes etter den lovgivning som da

gjaldt om retting, erstatning og straff for forhold i byggefasen. Når det gjelder forhold i driftsfasen og dagens bruk av tillatelsen gjelder vannressurslovens regler.

Tillatelser etter den tidligere vassdragsloven (1940) §§ 104 og 105, eller vedtak etter § 144 om offentlig tilsyn, gjelder som konsesjon etter vannressursloven § 8.

Eldre, pågående vassdragstiltak og grunnvannstiltak som ikke trengte konsesjon etter tidligere vassdragslovgivning, kan fortsette i samme omfang som tidligere uten konsesjon etter vannressursloven § 8. Med hensyn til § 10 om minstevannføring, regnes tiltaket som iverksatt dersom alminnelig lavvannføring var tatt i bruk på det tidspunktet loven trådte i kraft (1.1.2001).

Vannressursloven har bestemmelser som gjør det mulig å endre eller sette nye vilkår for eksisterende anlegg. Vassdragsmyndigheten kan i særlige tilfeller bestemme ved enkeltvedtak at et tiltak som tidligere ikke trengte konsesjon, likevel må ha konsesjon selv om det fortsetter i samme omfang som tidligere, og at tiltaket blir ulovlig hvis det ikke sendes søknad innen en fastsatt frist (§ 66). Resultatet kan da bli at konsesjon blir nektet, men det vanlige vil være at det gis konsesjon med fastsetting av vilkår. Ifølge lovforarbeidene til § 66 er "*særlige tilfelle*" når det foreligger sterke miljømessige hensyn.

I særlige tilfeller kan vassdragsmyndigheten også endre vilkårene for en konsesjon av hensyn til allmenne eller private interesser (§ 28). Omgjøring kan, ifølge lovforarbeidene til § 28, bli aktuelt fordi forholdene har endret seg, fordi kunnskapsgrunnlaget er blitt bedre eller fordi de opprinnelige forhold ble feilbedømt selv ut fra den generelle innsikt man hadde på konsesjonstidspunktet.

Vannressursloven § 28

"I særlige tilfelle kan vassdragsmyndigheten oppheve eller endre vilkår eller sette nye vilkår av hensyn til allmenne eller private interesser. Det skal tas hensyn til det tap som en endring vil påføre konsesjonshaveren og de fordeler og ulemper som endringen for øvrig vil medføre. Bestemmelsen gjelder ikke for tiltak som er behandlet etter lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer."

2.4 NVEs vurdering i en konsesjonsbehandling (§ 25)

I en konsesjonsbehandling vurderer NVE fordeler mot ulemper. Bare hvis fordelene overstiger ulempene kan konsesjon gis jf. vannressursloven § 25. NVE baserer sin vurdering på tiltakshavers beskrivelse, gjennomførte utredninger, innhentede kommentarer fra høringsrunden, tilgjengelige databaser og egne vurderinger. Kravet til innholdet i en søknad vil være avhengig av tiltakets størrelse og virkninger. NVE kan på eget initiativ kreve de opplysningene som er nødvendige for å behandle saken (§ 23).

Viktige momenter i vurderingen av tiltaket er om det vil påvirke biologisk mangfold med høy verdi, dette kan være rødlistede arter eller viktige naturtyper, anadrom fisk, viktige friluftsinnteresser, grunnvannsforhold eller kulturminner. Denne listen er ikke uttømmende. Dersom tiltaket påvirker et vassdrag som er vernet eller er utpekt som

nasjonalt laksevassdrag vil dette være en viktig del av vurderingsgrunnlaget når NVE vurderer tiltaket.

Hvorvidt virkningene av det planlagte tiltaket kan kompenseres ved hjelp av ulike avbøtende tiltak, i form av vilkår i en konsesjon, vil også være et viktig vurderingsmoment, og kan være avgjørende for utfallet i saken.

3 Saksbehandling ved vurdering av konsesjonsplikt (§ 18)

Vassdragstiltak kan i størrelse strekke seg fra et lite spadestikk til en større regulering i forbindelse med vannforsyning eller settefiskanlegg. Det er tiltakshaver som har ansvar for å informere vassdragsmyndigheten om tiltak som er, eller kan være konsesjonspliktige. Det er ulovlig og straffbart å iverksette konsesjonspliktige tiltak uten konsesjon (§ 63). Hvis tiltakshaver er i tvil om tiltaket kan være konsesjonspliktig anbefales det å sende en melding til NVE.

Vannressursloven §§ 18 og 45 omhandler vassdragsmyndighetens adgang til å gjøre en forhåndsvurdering av om et tiltak er konsesjonspliktig etter §§ 8 eller 45.

Vannressursloven § 18

«Vassdragsmyndigheten kan ved forskrift eller enkeltvedtak fastsette om et vassdragstiltak trenger konsesjon etter § 8 eller gi forskrift om at visse vassdragstiltak eller vassdragstiltak i nærmere angitte områder eller typer områder skal meldes til vassdragsmyndigheten. Vassdragsmyndigheten skal treffe enkeltvedtak etter første punktum dersom tiltakshaveren, berørt fagmyndighet eller andre med rettslig interesse begjærer det, og kan forby iverksetting før avgjørelse er truffet. Klage over vedtak om at tiltaket må ha konsesjon, kan ikke gis oppsettende virkning. Regelen i § 27 gjelder tilsvarende.»

For at NVE skal kunne vurdere konsesjonsplikten for et tiltak, må tiltakshaver sende inn en melding med beskrivelse av, og virkninger av tiltaket. Maler som beskriver krav til innhold i denne meldingen finnes på NVEs nettsider (www.nve.no). NVE kan også gi en veiledning for tiltak som ikke er konsesjonspliktig, men der tiltakshaver er usikker på om aktsomhetsplikten er ivaretatt. Det gjelder da samme krav til opplysninger om tiltaket.

En konsesjonspliktavurdering etter vannressursloven §§ 18 og 45 skal være en enkel forhåndsvurdering av virkninger for allmenne interesser. I en konsesjonspliktavurdering har NVE bare anledning til å vurdere eventuelle skader og ulemper for allmenne interesser. Man kan i en slik vurdering ikke ta hensyn til eventuelle positive konsekvenser.

NVE baserer sin avgjørelse om konsesjonsplikt på tiltakshavers melding, innhentede kommentarer (fra f.eks. fylkesmannens miljøvernavdeling, fylkeskommunen og

kommunen) og egne vurderinger. Et vedtak om konsesjonsplikt gjelder det fremlagte prosjektet. Dersom tiltakshaver endrer planen for tiltak som er vurdert til ikke å være konsesjonspliktig, gjelder ikke NVEs vedtak for endringene.

Følgende prinsipper følges under saksbehandlingen:

- En avgjørelse om konsesjonsplikt skal alltid begrunnes ut fra de konkrete virkningene for de allmenne interessene i det aktuelle vassdraget eller grunnvannsmagasinet.
- Det enkelte prosjekt blir vurdert individuelt ut fra situasjonen på vurderingstidspunktet, men også i forhold til samlet belastning i området.

Avgjørende for konsesjonsplikten vil være i hvilken grad tiltaket kan være til skade eller ulempe for de allmenne interessene i vassdraget eller for grunnvannet. Det vil i NVEs saksbehandling skje en konkret, skjønnsmessig vurdering.

Ved suksessive tiltak er utgangspunktet at hvert enkelt tiltak skal vurderes for seg i forhold til spørsmålet om konsesjonsplikt. De tidligere tiltakene kan imidlertid gjøre at det nye tiltaket utløser nevneverdig skade eller ulempe. Da vil det nye tiltaket trenge konsesjon, selv om det isolert sett kanskje har en beskjeden størrelse eller påvirkning. Naturmangfoldloven § 10 krever at *«en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for»* altså både eksisterende og framtidig samlet belastning i et område.

Følgende tilfeller er vanligvis indikasjon på at allmenne interesser er berørt i en slik grad at konsesjonsplikt utløses:

- Endring av vannføring der det er behov for å fastsette vilkår om minstevannføring utover alminnelig lavvannføring, eller det er behov for differensiert minstevannføring.
- Der konsekvensene er uoversiktlige, og det er behov for videre utredninger, eller det er behov for oppfølging og etterkontroll av vilkår.
- Der det er planlagt å regulere et vann eller innsjø, eller overføre vann fra et vassdrag til et annet.

For tiltak i vernede vassdrag og nasjonale laksevassdrag er det forutsatt at det legges en strengere fortolkning til grunn ved vurdering av konsesjonsplikten enn i vassdrag som ikke tilhører noen av disse kategoriene. Det skal legges vesentlig vekt på verneverdiene (§ 35, nr. 8 første setning), og konsekvensene tiltaket ev. vil ha for laksefisk i vassdraget.

En konsesjonspliktavurdering er en vurdering av hvilket lovverk som skal brukes videre i behandlingen av saken. Dersom et tiltak blir vurdert konsesjonspliktig må det konsesjonsbehandles etter bestemmelsene i vannressursloven. Blir et tiltak vurdert som ikke konsesjonspliktig skal det behandles av kommunen etter plan og bygningsloven, eller annet aktuelt lovverk. Det er viktig å huske på at et vedtak om at et tiltak ikke er konsesjonspliktig etter vannressursloven, ikke er en tillatelse til iverksetting av tiltaket.

En forhåndsvurdering av konsesjonsplikt gjelder kun for de fremlagte planene. Ved endring i planene vil ikke NVEs vedtak lenger være gyldig.

Et vedtak om at et tiltak ikke er konsesjonspliktig gjelder under forutsetning av at tiltaket påbegynnes innen tre år, ellers kan tiltaket ikke iverksettes før det er foretatt en ny

vurdering (§ 27). For kraftverk gjelder bestemmelsen i § 19 som sier at byggefrister for kraftverk skal følge reglene i vassdragsreguleringsloven § 12, der fristen for igangsettelse er fem år.

Vedtak i medhold av vannressursloven § 18 vedrørende konsesjonsplikt er enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2, som kan påklages til OED. En eventuell klage sendes via NVE.

4 Konesesjonsbehandling etter vannressursloven

4.1 Innholdet i søknader om tillatelse (§ 23)

Kravet til innholdet av søknader fremgår av vannressursloven § 23. NVE kan kreve de opplysningene som er nødvendig for sakens behandling (§ 23 annet ledd). Med utgangspunkt i denne bestemmelsen, utredningsplikten etter forvaltningsloven § 17 og kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8, er det utformet en rekke maler for konsesjonssøknader i forbindelse med ulike tiltak. Disse malene blir kontinuerlig oppdatert og ligger til enhver tid på www.nve.no.

4.2 Kunngjøring, høringsinstanser og innsigelsesadgang (§ 24)

Søknad om tillatelse etter vannressursloven §§ 8 og 45 behandles i medhold av lovens kapittel 3. § 24 inneholder regler om offentliggjøring og innsigelse, som skjer etter reglene i § 12 i plan- og bygningsloven.

Søknaden er offentlig og skal som regel sendes på høring, kunngjøres og legges ut til offentlig ettersyn. Dette gjøres av NVE. Tiltakshaver blir belastet for kostnader knyttet til kunngjøringen.

Vannressursloven § 24

«Søknaden er offentlig i samsvar med reglene i offentleglova.

Søknaden skal kunngjøres for søkerens regning etter reglene i plan- og bygningsloven § 12-10 første ledd første og annet punktum, annet og tredje ledd, jf. § 5-2. Vassdragsmyndigheten kan unnlate kunngjøring hvis

- a) saken kan bli fullstendig opplyst på annen måte;*
- b) det er klart at behandlingen må utsettes etter § 22; eller*
- c) det er klart at søknaden må avslås.*

Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt de passer for søknader om konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter denne lov. De samme organer som gis innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven, gis også klagerett på konsesjonsvedtaket etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI. Departementet gir nærmere forskrifter om bruk av innsigelse i konsesjonssaker etter denne lov.»

Følgende instanser vil normalt få tilsendt søknaden til uttalelse etter bestemmelsen i plan- og bygningsloven § 5-2:

- Fylkesmannen
- Kommunen
- Fylkeskommunen
- Kulturminnemyndighetene (fylkeskommunen og Sametinget)
- Andre berørte myndigheter (Statens vegvesen, Miljødirektoratet, Direktoratet for mineralforvaltning, Mattilsynet, Norges geologiske undersøkelser, Reindriftsforvaltningen m. fl.)
- Berørte lokale organisasjoner (Naturvernforbundet, Friluftsrådet, Norges jeger og fiskerforbund, Den norske turistforening (DNT), Norges padleforbund m.fl.)

Grunneiere og rettighetshavere har krav på et direkte individuelt varsel. NVE har som praksis å be søker om å sørge for slikt varsel.

Innsigelsesadgang etter vannressursloven gjelder kun søknader om konsesjon til kraftproduksjonsanlegg.

4.3 Konsesjonsvedtak og vilkår (§§ 25 og 26)

Når høringsfristen er ute, tar NVE saken opp til behandling med de merknader som er kommet inn. Konsesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet (§ 25). For tiltak i vernede vassdrag gjelder i tillegg spesielle regler i § 35 som bl.a. sier at når det blir gitt konsesjon skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan verneverdiene antas å bli berørt og hvorfor dette ikke har vært avgjørende for vedtaket. Nye anlegg kan bare tillates hvis verneverdiene i vassdraget ikke taler imot (§ 35 nr. 5 og 8).

Vannressursloven § 25

«Konsesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet.

Når et tiltak er av varig karakter eller av andre grunner kan få mer langsiktige virkninger, skal kravet i første ledd være oppfylt på lengre sikt.»

Når det gis konsesjon etter §§ 8 eller 45, kan det settes vilkår for å avbøte skader eller ulemper for allmenne eller private interesser (§ 26). Det skal legges vekt på å fremme sikkerhet mot skade på mennesker, miljø eller eiendom, sikre en best mulig tilpasning til landskapet og opprettholde naturmangfoldet i og ved vassdraget. Dersom et vassdragstiltak kan påvirke vannføring og vannstand, skal det fastsettes grenser for vannstand og vannføring i samsvar med § 10, med nødvendige pålegg for kontroll.

I en konsesjon blir det satt vilkår om at NVE skal godkjenne detaljplanene. Når et tiltak har fått konsesjon etter vannressursloven, er hele tiltaket med hjelpeanlegg (veger, tipper etc.) unntatt fra byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Tiltaket må likevel ikke være i konflikt med arealbruksformålet i kommuneplanens arealdel. Det må enten utarbeides reguleringsplan eller søkes om dispensasjon.

Konsesjonen faller bort hvis ikke arbeidet er satt i gang senest tre år etter at den ble gitt. Det samme gjelder hvis arbeidet deretter blir innstilt i mer enn to år. Fristen kan forlenges én gang med inntil tre nye år (§ 27). Det må da søkes om en utsettelse innen opprinnelig byggefrist går ut. For kraftverk gjelder bestemmelsen i § 19 som sier at byggefrister for kraftverk skal følge reglene i vassdragsreguleringsloven § 12, der fristen for igangsettelse er fem år.

NVEs avgjørelse av en søknad er enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 og kan derfor påklages, se avsnitt 5.4.

4.4 Ekspropriasjon (§ 51)

Der tiltakshaver ikke innehar nødvendig grunn eller rettigheter er det enten behov for en privatrettslig avtale med de aktuelle grunneierne og rettighetshaverne, eller en ekspropriasjonstillatelse. Ekspropriasjon benyttes der man må erverve grunn eller rettigheter for gjennomføring av et tiltak mot grunneiers eller rettighetshavers samtykke. En konsesjon etter vannressursloven innebærer ingen rett til ekspropriasjon, se vannressursloven § 51. NVE forutsetter at tiltakshaver ordner forholdet til berørte grunneier eller rettighetshavere med frivillige avtaler. Dersom dette ikke lar seg gjøre, kan det søkes NVE om tillatelse etter oreigningslova § 2 nr. 29, 47 eller 50-54 til ekspropriasjon for vassdrags- og grunnvannstiltak ([LOV-1959-10-23-3](#)).

Vannressursloven § 51

«Ved ekspropriasjon av rådighet over vassdrag og grunnvann gjelder reglene i lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eiendom og lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom, om ikke annet er bestemt i dette kapittel. Ekspropriasjon kan også skje etter annen lovgivning.

Ved ekspropriasjon til vannkraftproduksjon forhøyes alle erstatninger med 25 prosent.

Tillatelse til ekspropriasjon etter oreigningsloven bør i tilfelle gis samtidig med konsesjon etter § 8.

Tilkjente erstatninger fastsettes til årlige beløp dersom ikke erstatningen er mindre enn det minstebeløp som Kongen bestemmer. Engangserstatning skal likevel fastsettes dersom eiendommen i sin helhet eller for en vesentlig del blir avstått, eller ekspropriaten krever det.

Tidligere fastsatte årlige erstatninger under det minstebeløp Kongen bestemmer, kan omgjøres til engangserstatning og innløses med en sum en gang for alle dersom en av partene krever det.»

Søknad om ekspropriasjonstillatelse bør være innarbeidet i søknaden om konsesjon etter vannressursloven for samtidig vurdering og vedtak hos NVE.

Forutsetningen for at det skal kunne gis tillatelse til ekspropriasjon er at inngrepet «*tvillaust er til meir gagn enn skade*», se oreigningslova § 2 annet ledd. Dette innebærer at det må være overvekt av interesser som taler for at tillatelse gis, og at det er klart at en slik overvekt foreligger. Saksbehandlingen må følge reglene fastsatt i oreigningslova.

4.4.1 Innhold i søknad om ekspropriasjon

Kravene til opplysninger i ekspropriasjonssøknader er langt på vei sammenfallende med krav til konsesjonssøknader, og søknadene bør derfor samordnes. I tilfeller der det søkes samtidig om konsesjon og ekspropriasjon trenger man ikke gi samme informasjon flere ganger.

En søknad om samtykke til ekspropriasjon etter oreigningslova § 11 skal inneholde følgende:

Tabell 2 Krav til innhold i søknad om ekspropriasjon

Tema:	Beskrivelse av:
Info om søker	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Søkers navn, forretningsadresse og organisasjonsnummer.
Beskrivelse av hva tiltaket går ut på	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teknisk beskrivelse. ▪ Ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrett. Ved ekspropriasjon av bruksrett må det spesifiseres om det er snakk om å overta, stifte eller gjøre endringer.
Angivelse av hjemmel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Angivelse av type anlegg som gjør det nødvendig å søke ekspropriasjon. Det må presiseres hvilket alternativ i oreigningslova § 2 som søkes anvendt. For vassdragsinngrep er nr. 29, 47 og 50-54 aktuelle.
Beskrivelse av tiltakets fordeler og ulemper	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beskrivelse av formålet med tiltaket. ▪ Angivelse av om tiltaket vil medføre skader eller ulemper for andre. ▪ Begrunnelse for hvorfor tiltaket er til nytte, også sett opp mot eventuelle skader/ulemper.
Beskrivelse av hvem som berøres av ekspropriasjonen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Det må så langt det lar seg gjøre utarbeides en liste over berørte grunneiere og rettighetshavere. Hvis det omsøkes flere alternativer, skal det fremkomme hvem som berøres av de ulike alternativene.
Berørte arealer	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Berørte arealer må beskrives. Størrelse, areal typer og bruk skal fremgå. ▪ Tiltaket må vises på kart i egnet målestokk som vedlegges søknaden.
Veier og andre arealinngrep	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Veier og andre arealinngrep må beskrives og vises på kart i søknaden. Det må klart fremgå hvorvidt det søkes om rett til bruk av eksisterende veier eller rett til bygging av nye veier, og om arealbruken er midlertidig eller permanent.
Vurdering av alternativer	<ul style="list-style-type: none"> ▪ I kombinerte konsesjons- og ekspropriasjonssøknader må alternativene som omsøkes beskrives med henvisning til foreliggende konsesjonssøknad og ev. konsekvensutredning. Søkers prioritering av alternativene må fremgå.

5 Planlegging, bygging og oppfølging av anlegg

Når det blir gitt en tillatelse (konsesjon) til et vassdrags- eller grunnvannstiltak er dette en rammetillatelse til etablering. Den danner grunnlag for detaljplanlegging av tiltaket. I vilkårene som knyttes til tillatelsen er det derfor tatt inn at utbygger må utarbeide detaljerte planer som NVE skal godkjenne. Disse planene skal beskrive alle synlige anleggsdeler og terrenginngrep slik at det er mulig å se og forstå hvordan arbeidene er tenkt gjennomført, og hvordan det ferdige tiltaket er planlagt å se ut.

Behandlingen etter vannressursloven omfatter i utgangspunktet selve vannuttaket, ev. behovet for andre arealinngrep som for eksempel etablering av vannledning og veier eller utforming av brønnhus. Arealbruk til infrastruktur for vannforsyning videre til husholdninger og lignende kan avklares etter plan- og bygningsloven. Klausulering av arealer i forbindelse med uttak av vann til drikkevannsforsyning skjer normalt gjennom reguleringsplan etter drikkevannsforskriften ([FOR-2016-12-22-1868](#)).

I følge vannressursloven § 53 skal vassdragsmyndigheten føre tilsyn med vassdragstiltak, og med tilstanden og utviklingen i vassdrag og for grunnvannsforekomster. Innhold og omfang av tilsynet vil i hvert tilfelle tilpasses de miljømessige utfordringene anlegget må håndtere. NVE fører også tilsyn med at de ansvarlige for vassdragsanleggene overholder sikkerhetskravene gitt i damsikkerhetsforskriften og internkontrollforskriften for vassdrag.

Vannressursloven § 53

«Vassdragsmyndigheten fører tilsyn med vassdragstiltak og med tilstanden og utviklingen i vassdrag, om ikke annet er bestemt i annen lovgivning.

Vassdragsmyndigheten kan ved forskrift eller i det enkelte tilfelle overlate til andre å føre tilsynet.

For tilsyn med grunnvann og grunnvannstiltak gjelder reglene i dette kapittelet så langt de passer»

5.1 Internkontroll - IK-vassdrag

Det er utarbeidet en egen forskrift om internkontroll etter vassdragslovgivningen, IK-vassdrag ([FOR-2011-10-28-1058](#)). Kravene i forskriften omfatter både de sikkerhetsmessige og de miljømessige sidene ved et vassdrags- eller grunnvannsanlegg. Vassdragsanlegg som har konsesjon etter vassdragslovgivningen, kraftverk som utnytter konsesjonsgitte reguleringer, vassdragsanlegg som omfattes av damsikkerhetsforskriften ([FOR-2009-12-18-1600](#)) og grunnvannstiltak med konsesjon etter vannressursloven omfattes av IK-vassdrag. Internkontroll er systematiske tiltak som sørger for at gjeldende krav i lover og forskrifter overholdes.

IK-vassdrag pålegger den ansvarlige å ha og vedlikeholde et internkontrollsystem som sikrer at anleggene bygges, driftes og vedlikeholdes i tråd med aktuelle lover, forskrifter, vilkår i konsesjon og andre pålegg gitt av NVE. Dersom det oppstår avvik, skal IK-

systemet avdekke dette og gi føringer for retting eller lukking av avvik, og eventuelle varsler til NVE om avviket. IK-systemet skal også bidra til systematiske forbedringer som reduserer sannsynligheten for fremtidige avvik.

NVEs oppgave er å påse at anleggseierne har etablert et system som ivaretar dette. NVE gjennomfører systemrevisjoner og inspeksjon av anleggene for å sikre at aktuelle anleggseiere har IK-systemer som tilfredsstillt kravene i IK-vassdrag. IK-vassdrag gjelder i bygge-, drifts- og nedleggingsfasen.

5.2 Forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg

Formålet med forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg (Damsikkerhetsforskriften) ([FOR-2009-12-18-1600](#)) er å fremme sikkerhet ved vassdragsanlegg og forebygge skade på mennesker, miljø og eiendom. Damsikkerhetsforskriften forvaltes av NVE, noe som blant annet innebærer at NVE fører tilsyn med at de ansvarlige for vassdragsanleggene overholder sikkerhetskravene gitt i forskriften.

5.2.1 Klassifisering

En klassifisering i samsvar med damsikkerhetsforskriften kapittel 4 gjenspeiler konsekvensene for sikkerheten til mennesker, miljø og eiendom ved et eventuelt brudd på dam eller vannvei, og er derfor bestemmende for hvilke krav i damsikkerhetsforskriften som gjelder for det enkelte vassdragsanlegg.

Den ansvarlige for vassdragsanlegget (normalt eieren) skal sende forslag til konsekvensklasse til NVE. NVE treffer vedtak om konsekvensklasse.

Alle vassdragsanlegg som omfattes av damsikkerhetsforskriften, det vil si dammer og vannveier med tilhørende konstruksjoner, skal klassifiseres i konsekvensklasse 0, 1, 2, 3 eller 4, der konsekvensklasse 0 er for vassdragsanlegg med ubetydelige bruddkonsekvenser og konsekvensklasse 4 er for vassdragsanlegg med størst konsekvenser. En dam defineres som et byggverk som demmer opp vann i innsjø eller elv og som medfører at vann kan lagres i et magasin. Vannvei omfatter flomløp, kanal og sluseanlegg med tilhørende konstruksjoner uavhengig av anleggenes formål. I tillegg kommer tunnel, sjakt, rør, ledning og øvrige systemer med tilhørende konstruksjoner som leder vann i tilknytning til kraftproduksjon. Når det gjelder vannveier, er det kun trykkrør i forbindelse med kraftproduksjon som omfattes av damsikkerhetsforskriften. Ledninger og tunneler i forbindelse med blant annet drikkevannsforsyning, snøproduksjon og akvakultur, er således ikke omfattet av damsikkerhetsforskriften. Mer utfyllende opplysninger om hvilke vassdragsanlegg som skal klassifiseres og hvilke kriterier som gjelder for klassifisering med videre er gitt i damsikkerhetsforskriften kapittel 4 og veileder til damsikkerhetsforskriften, [NVE-veileder nr. 3/2014 «Klassifisering av vassdragsanlegg»](#) (se www.nve.no for nærmere informasjon).

Dammer eller vassdragsanlegg som blir plassert i konsekvensklasse 1-4 med vedtak fra NVE, må tilfredsstillt kravene i alle damsikkerhetsforskriftens kapitler, det vil si både organisatoriske krav (kapittel 2) og krav til faglige kvalifikasjoner, tekniske planer og utforming, bygging, idriftsettelse og drift (kapittel 3-7). For vassdragsanlegg i konsekvensklasse 0 gjelder bare et mindre utvalg av bestemmelsene, deriblant bestemmelse om hvem som er ansvarlig (§ 2-2), klassifisering (kapittel 4), sikringstiltak

av hensyn til allmennhetens ferdsel (§ 7-6) og melding om ulykke (§ 7-11). Det er kommunen som skal følge opp vassdragsanlegg i konsekvensklasse 0 som ikke har konsesjon etter vassdragslovgivningen.

5.2.2 Tekniske planer, bygging og idriftsettelse

Ved planlegging av nye vassdragsanlegg, eller ombygging av vassdragsanlegg, vil både konsesjonsstatus og konsekvensklasse ha betydning for hvilken myndighet som følger opp anleggene. En oversikt over de forskjellige variantene er vist i tabell 1 under. En nærmere beskrivelse av hvordan vassdragsanlegg i forskjellige konsekvensklasser skal planlegges, og hvordan de blir fulgt opp av myndighetene ved tilsyn i plan- og byggefase, er gitt i [NVE-veileder nr. 8/2012 «Planlegging og bygging»](#). Dette gjelder oppfølging av bestemmelser i damsikkerhetsforskriften. For oppfølging av andre bestemmelser som gjelder vassdragsanlegg vises til kapittel 2.6.2 nedenfor.

Pr. 2016 har NVE registrert ca. 3400 dammer og ca. 1300 vannveier (hovedsakelig vannveier til vannkraftverk) som er bygget. Ca. 2300 dammer og ca. 400 vannveier er plassert i konsekvensklasse 1-4, og er dermed underlagt damsikkerhetsforskriften i sin helhet.

Tabell 1
Detaljplanlegging og bygging/ombygging av vassdragsanlegg – myndighetens oppfølging

Anlegg med eller uten konsesjon (etter vedtak fra NVE)	Konsekvensklasse (etter vedtak fra NVE)	Kontroll og godkjenning av planer for landskap og miljø	Kontroll og godkjenning av tekniske planer	NVEs hjemmel til oppfølging
Konsesjon	1, 2, 3, 4	NVE	NVE	Konsesjonsvilkår Damsikkerhetsforskriften IK-vassdrag Tilsyn etter vannressursloven § 53
Konsesjon	0	NVE	NVE	Konsesjonsvilkår IK-vassdrag Tilsyn etter vannressursloven § 53*
Ikke konsesjonspliktig	1, 2, 3, 4	Kommunen	NVE	Damsikkerhetsforskriften IK-vassdrag Tilsyn etter vannressursloven § 53
Ikke konsesjonspliktig	0	Kommunen	Kommunen	Tilsyn etter vannressursloven § 53*

*Damsikkerhetsforskriften angir at noen bestemmelser er gjort gjeldende for klasse 0-anlegg, bl.a. §§ 7-6 og 7-11, se forskriften § 1-4 (virkeområde). I tillegg kan NVE føre tilsyn med om vilkårene for konsesjonsfritaket er oppfylt.

5.2.3 Tiltak i alvorlige faresituasjoner (§§ 40, 61 og 62)

Når forholdene i et vassdrag skaper en særskilt og uvanlig fare for mennesker, miljø eller eiendom, for eksempel ved skred, flom, eller tørke, kan NVE pålegge enhver tiltakshaver å innrette sin virksomhet for å redusere faren. Dette kan være pålegg, eller tillatelse etter søknad, om å utføre tiltak i vassdrag som anses påkrevd til vern mot overhengende fare, blant annet fravikelse av manøvreringsreglement. Det er ikke et krav at faren er nær forestående. Anleggseier bør selv varsle NVE når særskilt og uvanlig fare kan oppstå (§ 40). I akutte tilfeller kan også politiet gi pålegg om tiltak.

Vassdragsmyndigheten har et utvidet vedlikeholdsansvar dersom den ansvarlige «åpenbart er ute av stand til å oppfylle vedlikeholdsplikten», (§ 40 første ledd). Dette kan tenkes der ansvarlig er ukjent, umulig å få tak i eller ute av stand til å bekoste de nødvendige vedlikeholdstiltak.

Etter § 40 annet ledd kan NVE om nødvendig iverksette tiltak på fremmed eiendom for å verne mennesker, miljø eller eiendom mot en særskilt fare for alvorlig skade.

Vannressursloven §§ 61 og 62 om henholdsvis vassdragsmyndighetens umiddelbare iverksetting av tiltak og bruk av andres eiendom ved slik iverksetting, utfyller hjemmelen

Vannressursloven § 40

«Når forholdene i eller utenfor et vassdrag skaper en særskilt og uvanlig fare for mennesker, miljø eller eiendom, kan vassdragsmyndigheten pålegge enhver tiltakshaver å innrette sin virksomhet for å redusere faren. Hvis den ansvarlige åpenbart er ute av stand til å oppfylle vedlikeholdsplikten for et anlegg som volder fare for vesentlig skade, skal vassdragsmyndigheten sørge for nødvendig vedlikehold etter § 37 eller nedlegging etter § 41.

Vassdragsmyndigheten kan om nødvendig iverksette tiltak på fremmed eiendom for å verne mennesker, miljø eller eiendom mot en særskilt fare for alvorlig skade. Iverksettes slike tiltak på en eiendom som ikke er truet, har eieren rett til erstatning etter reglene om ansvar for nødhandlinger.»

i § 40. Etter § 62, jf. § 61, har vassdragsmyndigheten hjemmel til å iverksette tiltak på den ansvarlige tiltakshavers eiendom. Når det finnes en ansvarlig kan vassdragsmyndigheten under visse forutsetninger sørge for umiddelbar iverksetting, og i denne sammenheng gjøre bruk av den ansvarliges eller andres eiendom.

5.2.4 Sikringstiltak for vassdragsanlegg

Vassdragstiltak skal fylle alle krav som det er rimelig å stille mot fare for menneske, miljø eller eiendom (§ 5).

I damsikkerhetsforskriften § 7-6 går det fram at «for alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene». Videre stilles det krav om at det gjøres en analyse av behov for sikringstiltak minimum hvert femte år. Denne bestemmelsen i damsikkerhetsforskriften gjelder alle vassdragsanlegg, uavhengig av konsekvensklasse og konsesjonsstatus.

NVE har utgitt en veileder til § 7-6 i damsikkerhetsforskriften, [veileder 6/2015](#). Mer informasjon om sikringstiltak finnes på NVEs hjemmesider, www.nve.no.

5.3 Miljøtilsyn

I tillegg til de generelle aktsomhetsreglene i vannressursloven § 5, kan vassdrags- og grunnvannsanlegg også være underlagt NVEs tilsyn med hjemmel i vilkår i konsesjon/tillatelse for anlegget, eller med hjemmel i vannressursloven § 53, se tabell 1. Innhold og omfang av tilsynet tilpasses de miljømessige utfordringer anlegget må håndtere.

Tiltak med konsesjon etter vassdrags- og energilovgivningen er unntatt byggesaksdelen i plan- og bygningsloven ifølge byggesaksforskriften § 4-3 ([FOR-2010-03-26-488](#)). Dette medfører at NVE i disse sakene har ansvar for byggesaksbehandling innenfor de hjemler som er gitt i konsesjonen, og i lovverket. Det er likevel tiltakshavers ansvar å sørge for at tiltaket er i samsvar med arealdelen i gjeldende kommuneplan, og eventuelt søke om dispensasjon fra denne.

5.3.1 Detaljplanlegging

Når det blir gitt en tillatelse (konsesjon) til et vassdragstiltak er dette en rammetillatelse til etablering. Den danner grunnlag for detaljplanlegging av tiltaket. I vilkårene som knyttes til tillatelsen er det derfor tatt inn at utbygger må utarbeide detaljerte planer som NVE skal godkjenne. Disse planene skal beskrive alle synlige anleggsdeler og terrenginngrep slik at det er mulig å se og forstå hvordan arbeidene er tenkt gjennomført og hvordan det ferdige tiltaket er planlagt å se ut.

Dersom tiltaket i konsesjonsprosessen nettopp har vært på full høring og de detaljerte planene ikke inneholder vesentlige endringer i forhold til det som var på høring, vil det bare unntaksvis være behov for høring av detaljplanen. Unntaket er tillatelser der det i vilkårene er fastsatt at kommunen skal ha anledning til å uttale seg om for eksempel veier og massetak eller deponier før godkjenning av detaljplaner.

Dersom detaljplanen legger opp til løsninger som er vesentlig forskjellig fra det som var grunnlag for konsesjonsbehandlingen, kan det bli krevd en planendringssøknad for selve konsesjonen, og dermed ny konsesjonsbehandling med høringsrunde, og ny konsesjon fra NVE.

Kravet om at NVE skal ha detaljerte planer til godkjenning gjelder også ved ombygging av anlegg i drift. I vurderingen av hva som regnes som søknadspliktig ombygging og hva som regnes som vedlikehold det ikke trengs å søkes om, må omfanget av endringen for arkitektur/landskap/naturmiljø vurderes. Det er i disse sakene naturlig å legge seg på samme nivå som kommunene gjør i sin vurdering av meldepliktige/søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven.

5.3.2 Tilsyn i byggefase

NVE fører tilsyn med at prosjektet gjennomføres i samsvar med godkjente detaljerte planer. I de fleste prosjekter oppstår det behov for endringer i utførelse, for eksempel ved uforutsette grunnforhold. Eventuelle endringer avklares med NVE og nye planer utarbeides og sendes til NVE for godkjenning. Ved vesentlige endringer kan det bli behov for ny høringsrunde før NVE avgjør saken.

I de fleste konsesjoner er det tatt inn vilkår om at anleggsområdet skal være ferdig ryddet innen to år etter idriftsettelse. Dette innebærer at anlegget skal være ferdig for sluttbefaring slik at NVE kan sjekke at anlegget er ferdigstilt slik de godkjente detaljerte planene beskriver.

5.3.3 Tilsyn i driftsfase

De fleste vassdragsanlegg omfattes av IK-vassdrag. Hovedansvar for at disse anleggene drives i samsvar med gjeldende lover, forskrifter og pålegg, ligger hos den ansvarlige for anlegget. I tillegg fører NVE tilsyn med at internkontrollsystemet fungerer og at de faktiske forhold ved anleggene og driften av disse er i samsvar med gjeldende bestemmelser.

I de fleste tilfeller gir vilkårene for tillatelsen hjemmel til å pålegge tiltak for å avbøte skader og ulemper for allmenne interesser. Dette kan være terskelbygging, andre biotopjusterende tiltak, eller tiltak mot uønsket erosjon. Tiltakene detaljplanlegges og gjennomføres gjerne de første driftsårene etter at selve byggefasen er over. Dette for å vurdere behov og utforming av tiltak etter at virkningene av utbyggingen er inntrådt.

5.4 Klagebehandling

NVE gir tillatelser (konsesjoner), treffer vedtak om retting, gir pålegg om tiltak, treffer vedtak om konsesjonsbehandling m.m. i medhold av vannressursloven.

Når NVE treffer avgjørelser som er enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2, kan disse påklages av partene og andre med rettslig klageadgang, ifølge forvaltningsloven § 28 første ledd. Fristen for å klage er tre uker fra vedtaket har kommet fram til vedkommende part ifølge forvaltningsloven § 29 første ledd. Krav til klagens form og innhold følger av forvaltningsloven § 32. Klageinstans er Olje- og energidepartementet (OED), men klagen skal sendes via NVE. NVE vurderer klagen og kan gjøre om vedtaket på visse betingelser som følger av forvaltningsloven § 33. Dersom NVE opprettholder vedtaket, oversendes klagen med NVEs kommentarer til OED, som treffer det endelige vedtaket i saken. OEDs vedtak i klagesak kan ikke påklages videre.

5.5 Sanksjonsbestemmelser

Lovens sanksjonsmidler er pålegg om retting, tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og straff. Vannressursloven har regler om dette i kapitlene 12 og 13.

Det følger av vannressursloven § 59 at dersom vassdragsmyndigheten konstaterer at et konsesjonspliktig tiltak drives uten konsesjon eller i strid med en gitt konsesjon, skal det gis pålegg om retting dersom det ikke gis konsesjon etter § 8, eller det tidligere vedtaket blir omgjort etter § 28. Om nødvendig kan det pålegges stans i pågående virksomhet.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt (§ 60). Brytes konsesjon eller konsesjonsvilkårene, eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven, kan det ilegges overtredelsesgebyr (§ 60 a). Straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder kan ilegges etter vannressursloven § 63.

Vannressursloven § 63

«Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt

- a) iverksetter et tiltak som er konsesjonspliktig etter denne lov uten hjemmel i konsesjon eller uten tillatelse i plan;*
- b) iverksetter et meldepliktig vassdragstiltak eller grunnvannsuttak uten å følge reglene i denne lov eller forskrift i medhold av denne lov om meldeplikt;*
- c) overskrider en konsesjon eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i denne lov;*
- d) overtrer bestemmelsene i § 5 tredje ledd, § 10 første ledd (jf. § 44 annet ledd), § 11, § 16 annet ledd, § 37 første ledd, § 38 første ledd første punktum, § 39, § 43 a tredje ledd, § 46 eller § 54;*
- e) overtrer en bestemmelse i forskrifter etter §§ 36, 38 annet ledd bokstav d eller 39 som forskriftene setter straff for.*

På samme måte straffes den som forsettlig overtrer bestemmelsen i § 44 annet ledd annet punktum.

Er det voldt fare for betydelig skade på mennesker, miljø eller eiendom, eller det forøvrig foreligger skjerpene omstendigheter, kan overtredelser etter første og annet ledd straffes med fengsel inntil to år, om ikke strengere straffebud får anvendelse. Det samme gjelder hvor overtredelsen har voldt skade på mennesker eller verneverdier i et vernet vassdrag.

Medvirkning straffes på samme måte.»

Etter straffeloven av 2005 § 167 (i kraft fra 1.10.2015) er det straffbart å utøve en virksomhet uten offentlig bemyndigelse eller tillatelse, dersom virksomheten krever dette. Videre er det straffbart å bryte grensene for bemyndigelsen eller tillatelsen (konsesjonen).

Enhver kan politianmelde et forhold dersom man mener at det foreligger brudd på disse bestemmelsene.

Tiltak som ikke krever konsesjon, men som likevel påfører andre eiendommer skader og ulemper, kan kreves rettet i medhold av granneloven § 10 og i medhold av vannressursloven § 59 for overtredelse av vannressursloven § 5.

6 De enkelte tiltak

I dette kapitlet er det beskrevet noen tiltakstyper som kan være aktuelle for behandling etter vannressursloven. Oversikten er ikke uttømmende, andre typer tiltak kan også være konsesjonspliktige. Et hovedskille mellom ulike typer vassdragstiltak går mellom de tiltakene som innebærer uttak eller regulering av vann og de tiltakene som innebærer annen påvirkning av vassdrag eller grunnvann. For alle tiltak må endringer i vassdraget som følge av et endra klima vurderes. De [fylkesvise klimaprofilene](#) kan da legges til grunn.

6.1 Reguleringer og uttak av vann fra vassdrag

Ifølge vannressursloven skal alminnelig lavvannføring alltid være tilbake i vassdraget, dersom det ikke gis konsesjon til noe annet (§ 10). Kontinuerlig vannuttak fra vassdrag vil vanligvis påvirke alminnelig lavvannføring og derfor være konsesjonspliktig. Det samme gjelder når vann holdes tilbake ved oppdemming.

6.1.1 Akvakulturanlegg med uttak av vann fra vassdrag

Etablering og utvidelse av akvakulturanlegg er tiltak som krever avklaring etter mange lover og ulike myndigheter. Tiltaket skal være klarert i forhold til alle berørte lover før det ev. kan igangsettes.

Før man kan sende inn en komplett søknad etter akvakulturloven må forholdet til vannressursloven være avklart med NVE jf. pkt. 6.1.6 i [Fiskeridirektoratets veileder](#) og forskrift om samordning og tidsfrister i behandling av akvakultursøknader § 3 ([FOR-2010-05-18-708](#)). Dette innebærer at en komplett søknad etter akvakulturloven må inneholde en konsesjon etter vannressursloven (§ 8) eller et vedtak om konsesjonsfritak (§18) til den konkrete utvidelsen. NVEs oppgave er å vurdere hvordan etableringen eller utvidelsen av akvakulturanlegget påvirker allmenne og private interesser i og ved vassdraget. NVE vurderer vannuttaket, eventuelle reguleringer, rørledning og eventuelle hjelpeanlegg frem til selve anlegget.

6.1.1.1 Etablering av nye anlegg

Vannuttak fra vassdrag til produksjon av fisk krever et kontinuerlig vannuttak og vil ofte være i strid med vannressursloven § 10 første ledd om at alminnelig lavvannføring skal bli tilbake i vassdraget, og av den grunn konsesjonspliktig. Dersom det etableres regulering vil dette også ofte medføre konsesjonsplikt etter § 8. Etablering av nytt vanninntak til akvakulturanlegg er i de aller fleste tilfeller konsesjonspliktig, og det må søkes konsesjon.

6.1.1.2 Utvidelse av eksisterende anlegg

For utvidelse av etablerte anlegg der vannuttaket ikke tidligere er vurdert etter bestemmelsene i vassdragslovgivningen, anbefaler NVE at det søkes om konsesjon etter vannressursloven. Dette fordi de fleste utvidelser vil føre til konsesjonsplikt.

Driftsmønsteret i et settefiskanlegg er dynamisk og vil endres over tid. Erfaring tilsier at en økning av antall fisk i et settefiskanlegg vil føre til økt vannuttak eller forandret vannuttaksregime over året. Disse endringene kan påvirke allmenne interesser knyttet til vassdraget. Utvidelser av settefiskanlegg skjer ofte gradvis, og de tidligere tiltakene sammen med utvidelsen kan medføre at tiltaket fører til nevneverdig skade eller ulempe.

Selv om det nye tiltaket isolert sett bare har en begrenset virkning på vassdraget vil dette sammen med de tidligere inngrepene gjøre at utvidelsen er konsesjonspliktig. I slike tilfeller konsesjonsbehandles hele vassdragstiltaket. Dersom det ikke er klart om tiltaket er konsesjonspliktig, må melding om tiltaket sendes inn til NVE for konsesjonspliktavurdering. En forutgående konsesjonspliktavurdering vil forlenge saksbehandlingstiden hos NVE dersom det viser seg at tiltaket er konsesjonspliktig, NVE anbefaler derfor å gå direkte til søknad om konsesjon.

For utvidelse av etablerte anlegg skal NVE vurdere om tiltaket utløser ny behandling etter vannressursloven. I slike tilfeller sendes en forespørsel til NVE.

6.1.1.3 Utfordringer

Landbaserte oppdrettsanlegg har et kontinuerlig vannuttak og kan ikke stoppe eller redusere sitt vannuttak betraktelig i tørre perioder, slik det gjøres ved produksjon av kraft. Fisk er vekselvarm, og har det største vannbehovet når vannet er varmt. Dette sammenfaller ofte med perioder med lite nedbør og i kritiske faser for livet i et vassdrag. Det er også i denne perioden friluftinteressene kan være størst. Minstevannføring og overholdelse av reguleringsgrenser i tørrår kan være en utfordring, og akvakulturanleggene må derfor planlegge produksjonen etter hydrologien basert på tørrår.

I akvakulturanlegg uten tilgang til reguleringsmagasin må man påregne at vannuttaket vil påvirke alminnelig lavvannføring i perioder, og i verste fall tørrelegge elveleiet. Anlegg må som hovedregel ha tilgang på reguleringsmagasin dersom en skal sikre minstevannføring og vanntilgang for fisken i anlegget.

Et akvakulturanlegg må til enhver tid tilpasse produksjonen til tilgangen på vann. NVE vil kun i særlige tilfeller gi midlertidige tillatelser til fravik fra vilkår i en konsesjon. En forutsetning for å gi slik tillatelse vil være at anlegget kan dokumentere at de har holdt vannforbruket innenfor tillatte rammer, og benyttet vannbesparende tiltak i god tid forut for søknad om midlertidig fravik fra vilkår i vassdragskonsesjonen.

6.1.2 Fiskesperre

Dersom akvakulturanlegget har eller skal ha vanninntak på laks- eller sjøørretførende strekning har fiskesperre ofte vært et tiltak for å hindre smitte fra villfisk til fisk i anlegget. Fiskesperren skal behandles etter vannressursloven jf. lakse- og innlandsfiskloven § 35. En fiskesperre som forkorter lakseførende strekning i et vassdrag

Lov om lakse- og innlandsfisk § 35

«Det er forbudt å stenge helt for fiskens frie gang uten konsesjon etter vannressursloven. Hvis ikke konsesjonen bestemmer noe annet, skal det i elv, elvearm eller bekk være et friløp som utgjør minst en åttendedel av vassdragets bredde på hver side av midtstrømslinjen ved middels sommervannstand.

Midtstrømslinjen går midt i djupålen hvis denne kan påvises. Ellers går midtstrømslinjen midt i vannløpet eller der hvor den i tilfelle er fastsatt etter § 31 bokstav a. Ved avgjørelsen skal så vidt mulig tas hensyn til at det kan gå omtrent like mye fisk på hver side av midtstrømslinjen på den tid da fisket er størst på vedkommende sted.

Departementet kan innskrenke eller utvide friløpets bredde.»

er konfliktfylt, og er i dag ikke et absolutt krav i akvakulturanlegg. Det finnes andre måter å hindre smitte, og fiskesperrer er i dag i de fleste tilfeller uønsket.

6.2 Vannforsyningsanlegg.

Grunneier har i utgangspunktet rett til uttak av vann fra eget vassdrag eller grunnvann til husholdning og husdyr på eiendommen. Uttaket må likevel ikke komme i strid med bestemmelsene i §§ 5, 10 og 43 a.

Større vannforsyningsanlegg er underlagt behandling etter en rekke lover. Disse anleggene vil ofte medføre større tekniske inngrep i vassdraget eller grunnvannet med bygging av dam, regulering av magasin eller etablering av brønn. Slike anlegg vil ofte utløse konsesjonsplikt etter vannressurslovens bestemmelser.

6.3 Snøproduksjon

Snøproduksjonsanlegg er i de fleste tilfeller anlegg med en svært begrenset driftsperiode hvert år, ofte bare noen få uker på forvinteren. Disse anleggene omfatter sjelden store arealinngrep, og ofte er arealbruken allerede innarbeidet i reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven.

Vannuttak til snøproduksjon kan imidlertid ofte utløse konsesjonsplikt ved at tiltaket kommer i konflikt med kravet i vannressurslovens § 10, om at en minstevannføring minst tilsvarende alminnelig lavvannføring skal være tilbake i elver og bekker med årssikker vannføring. Snøproduksjon skjer i kalde og tørre perioder på forvinteren. I mange vassdrag sammenfaller dette med lav vannføring. Snøproduksjonsanlegg risikerer derfor å ta i bruk alminnelig lavvannføring i vassdraget. Det anbefales derfor at det sendes en søknad om uttak av vann til snøproduksjon til NVE for vurdering (§§ 18 og 8). Det er tiltakshavers ansvar å ikke utføre et konsesjonspliktig tiltak uten tillatelse.

6.4 Vannkraftutbygging

Større reguleringer (over 500 naturhestekrefter) eller overføringer til vannkraftproduksjon er konsesjonspliktig etter vassdragsreguleringsloven og behandles etter reglene i den loven. Reglene i vannressursloven gjelder likevel så langt den passer og utfyller vassdragsreguleringsloven. Vannkraftverk som ikke er konsesjonspliktige etter vassdragsreguleringsloven behandles etter vannressursloven. Det er laget egne veiledere for vannkraftutbygginger, [NVE veileder 1/2010](#) om små vannkraftverk og [NVE Rettleiar 3/2010](#) for større vannkraftverk. Disse tiltakene omtales ikke nærmere her.

6.5 Andre inngrep i vassdrag og grunnvannstiltak

Inngrep i vassdrag og grunnvannstiltak som ikke medfører regulering eller uttak av vann vil vanligvis ikke konsesjonsbehandles etter vannressursloven, men i stedet behandles etter plan- og bygningsloven, og/eller andre lover og regler (se vedlegg 1).

Vannressursloven §§ 5 og 43 a om aktsomhetsplikt og kapittel 9 om erstatning ved skade er likevel gjeldende. For tiltak som innebærer vesentlige miljøvirkninger er det i plan- og bygningsloven krav om reguleringsplan. Ved utarbeidelse av reguleringsplan skal det fremkomme tilstrekkelige opplysninger til å vurdere virkningene for både grunnvannsmagasin og vassdrag. Gjennom arbeidet må det klarlegges om tiltaket vil medføre nevneverdige ulemper for de allmenne interessene i grunnvannsforekomsten og i

vassdraget. Eventuelt må planbestemmelsene sikre hensynet til allmenne interesser i nødvendig utstrekning. For vassdrags- og grunnvannsinngrep som inngår i reguleringsplan vil NVE som regel benytte samordningsbestemmelsene i § 20, og bestemme at reguleringsplan erstatter konsesjonsbehandling etter vannressursloven når tiltaket er tilstrekkelig belyst, og hensynet til allmenne interesser er ivaretatt gjennom reguleringsplanbestemmelsene. NVE kommer med høringsinnspill i planprosessen når vi blir bedt om det, og har myndighet til å fremme innsigelse til reguleringsplaner som ikke tar tilstrekkelig hensyn til allmenne interesser i vassdraget.

Også for landbruksveier som godkjennes etter forskrift om landbruksveier, og tiltak med tillatelse etter forurensningsloven, vil NVE normalt bestemme at det ikke er nødvendig med egen behandling etter vannressursloven, jf. § 20.

Dersom tiltak vil kunne endre forholdene for fisk eller andre ferskvannsorganismer, må en undersøke om tiltaket må ha tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag ([FOR-2004-11-15-1468](#)). Fylkesmannen har ansvar for tiltak på vassdragsstrekninger som fører anadrom laksefisk, storørret eller edelkreps, fylkeskommunen har ansvar for øvrige vassdragsstrekninger. Tiltak som har konsesjon etter vannressursloven trenger normalt ikke tillatelse etter denne forskriften.

Tiltak i vassdrag som ikke har nevneverdige negative virkninger for noen allmenne interesser og heller ikke kan sies å være et «vesentlig terrenginngrep» etter plan- og bygningsloven, trenger ikke tillatelse etter vannressursloven eller plan- og bygningsloven. Hva som er et «vesentlig terrenginngrep» etter plan- og bygningsloven kan være vanskelig å avgjøre på forhånd. Vi anbefaler derfor å ta kontakt med kommunen dersom man er usikker på dette.

Alle tiltak i vassdrag og grunnvann må utformes og gjennomføres slik at hensynet til allmenne interesser og sikkerhet blir ivaretatt så godt som mulig, jf. vannressursloven §§ 5, 43 a og 44. Aktsomhetsplikten gjelder både for tiltak med konsesjon og for tiltak som ikke krever konsesjon etter vannressursloven. Tiltakshaver og kommune må også påse at inngrepet ikke går ut over de interesser som naturmangfoldloven og vannforskriften skal ivareta. Oversikt over viktige naturtyper og rødlistede arter knyttet til vassdrag finnes på Miljødirektoratets vassdragsatlas <http://vassdragsatlas.miljodirektoratet.no/>.

6.5.1 Flom- og erosjonssikring

Bebyggelse og andre verdier i og langs vassdrag kan bli utsatt for skader ved flom, isgang eller erosjon. Skader kan forebygges gjennom ulike typer sikringstiltak, slik som:

- Erosjonssikring
- Stabilisering av skredutsatte områder
- Flomvoller
- Utgraving av avlagrede masser fra vassdraget (for å holde elve- eller bekkeløpet på plass)

NVE har ikke praksis for å behandle sikringstiltak etter vannressursloven. For større sikringstiltak bør det utarbeides en reguleringsplan, og NVE kan da bestemme at reguleringsplan erstatter konsesjonsbehandling (§ 20). Mindre tiltak vil vanligvis kunne utformes slik at de ikke berører allmenne interesser negativt i nevneverdig grad, og vil

derfor ikke være konsesjonspliktige (§ 8). Det bør alltid undersøkes med kommunen om det er krav om byggetillatelse eller krav om reguleringsplan for sikringstiltak.

NVE kan gi råd og veiledning om planlegging og gjennomføring av sikringstiltak. NVE kan også gi bistand til gjennomføring av sikringstiltak for å sikre utsatt, eksisterende bebyggelse. På www.nve.no er det gitt informasjon om hvordan en skal gå frem for å søke om slik bistand.

6.5.2 Uttak og utfylling av masser

På mange vassdragsstrekninger avsettes store mengder løsmasser. Massene kan representere en verdifull ressurs for ulike bygge- og anleggsformål. I mange tilfeller kan det også være ønskelig å ta ut masser for å forebygge flom- og erosjonsskader (hindre at elva eller bekken tar seg nytt løp). På den annen side er massetransport i elvene en naturlig prosess. Uttak av masser kan påvirke prosessen og vassdragsmiljøet negativt, for eksempel ødelegge gyteområder eller ha uheldige virkninger på flom- og erosjonsforhold.

For større masseuttak må det utarbeides reguleringsplan. Også ved utfylling i vassdrag må det normalt lages reguleringsplan som kan erstatte konsesjonsbehandling. NVE vil være høringsorgan, og NVEs praksis er at reguleringsplan som hovedregel erstatter konsesjon etter vannressursloven (§ 20) for slike tiltak. Forutsetningen er at virkningene tiltaket vil ha for allmenne interesser er godt nok opplyst og at bestemmelser til reguleringsplanen kan ivareta de hensynene som vannressursloven skal ivareta. NVE kan fremme innsigelse til planer som ikke ivaretar hensynet til allmenne interesser i vassdraget tilstrekkelig, og det må da søkes om konsesjon etter vannressursloven for vassdragstiltaket.

Ved små uttak av masser som ikke har noen negative virkninger for allmenne interesser og som kan gjennomføres uten konsesjon etter vannressursloven, må tiltakshaver særlig påse at følgende hensyn blir ivaretatt:

- Naturmangfold. Kartfestede data for elvemusling og andre rødlistede ferskvannsorganismer finnes på Vassdragsatlas på Miljødirektoratets hjemmeside <http://vassdragsatlas.miljodirektoratet.no/>.
- Gyteområder for fisk.
- Erosjon- og flomforhold. En må bl.a. unngå å grave så dypt at det er fare for å komme ned i lett eroderbare, finkornete masser. I områder med marin leire bør en ikke ta ut masser uten å ha undersøkt mulig fare for kvikkleireskred nærmere.

I vassdrag der det er interesse fra flere for å ta ut masser, anbefaler NVE at kommunen lager rammeplaner for uttak (områderegulering). Dette er særlig viktig i verna vassdrag, nasjonale laksevassdrag, vassdrag med spesielle bunnforhold (for eksempel leire under dekkjiktet) og vassdrag med spesielle massetransportforhold. Slike rammeplaner er et viktig grunnlag for vurdering av enkeltuttak.

Hvis vassdrag tar seg nytt løp som følge av en flomhendelse kan det gamle løpet gjenopprettes, renskes opp eller påfylles masser innen tre år (vannressursloven § 12). Dersom tiltaket kan være til ulempe for allmenne interesser i vassdraget skal tiltaket meldes til vassdragsmyndigheten. Denne bestemmelsen i vannressursloven gjelder ikke for vernede vassdrag (vannressursloven § 35 punkt 3). For tiltak i vernede vassdrag bør det alltid sendes melding eller søknad til NVE (se kapittel 2).

Utfylling av masser i vassdrag vil normalt være konsesjonspliktig. Dersom utfyllingen inngår i reguleringsplan eller er godkjent landbruksveg, vil NVE dersom forholdet til allmenne interesser er ivaretatt, vedta at det ikke er nødvendig med konsesjon etter vannressursloven i tillegg (§ 20).

Selv om § 12 åpner for gjenoppretting av elveløp er det viktig å huske at den generelle regelen om å opptre aktsomt i § 5 likevel gjelder. Tiltaket skal heller ikke påvirke vassdragets kantvegetasjon negativt (§ 11). Det er kommunen som fastsetter bredden på vegetasjonsbeltet mot vassdrag.

Vannressursloven § 12

«Når et vassdrag tar seg nytt løp, oppgrunnes eller utdypes, kan det gamle løpet uten konsesjon etter § 8

- a) gjenopprettes innen tre år hvis forandringen skyldes en enkeltstående hending;*
- b) renskes opp eller påfylles masse inntil den dybde eller bredde som vassdraget hadde for fem år siden.*

Gjenoppretting etter første ledd som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser, skal meldes til vassdragsmyndigheten. Gjenopprettingen kan utføres av grunneieren selv, av andre eiere i vassdraget eller av vassdragsmyndigheten.

Ved gjenoppretting etter første ledd kan det gjøres bruk av fremmed grunn så lenge det ikke volder vesentlige skader og ulemper som med rimelighet kan unngås. Grunneieren skal gis varsel i rimelig tid på forhånd.

Grøfter i jordbruk og skogbruk kan uten konsesjon etter § 8 renskes opp i samsvar med forskrifter eller bestemmelser fastsatt i eller i medhold av lov 27 mai 2005 nr. 31 om skogbruk (skogbrukslova) og jordloven 12.mai 1995 nr. 23.

Om beverdammer gjelder reglene i naturmangfoldloven § 18.»

6.5.3 Brygger, bruer og kulverter

Brygger, bruer og kulverter behandles normalt etter plan- og bygningsloven, og det er normalt ikke nødvendig å konsesjonsbehandle dem etter vannressursloven. Når tiltakene inngår i reguleringsplaner vil NVE som regel bestemme at reguleringsplanen erstatter konsesjonsbehandling (§ 20). Bruer, kulverter og andre inngrep knyttet til landbruksveger behandles etter forskrift om landbruksveier ([FOR-1996-12-20-1200](#)). Tiltakshaver har ansvar for at anleggene er riktig dimensjonert for å tåle flomvannføringer, og at tiltaket ikke er til skade eller ulempe for allmenne eller private interesser (§ 5). Tiltakshaver vil være erstatningspliktig dersom et vassdragstiltak volder skade (§ 47).

6.5.4 Bekkelukking, endring av bekker og åpning av vassdrag

Bekker bør i prinsippet være åpne. Bekkene har stor verdi både for de biologiske prosessene og for naturopplevelsen i nærmiljøet. Lukking av bekker kan føre til økte skader som følge av oversvømmelse, enten fordi kulvertene er underdimensjonerte eller

fordi de tilstoppes. Tiltakshaver vil være erstatningspliktig dersom et vassdragstiltak volder skade (§ 47).

Lukking og omlegging av bekker av et visst omfang vil ofte berøre allmenne interesser i en slik grad at tiltaket er konsesjonspliktig. For bekkelukkinger og bekkeomlegginger som inngår i reguleringsplan vil NVE normalt bestemme at det ikke er nødvendig med konsesjon etter vannressursloven (§ 20). NVE skal ha slike planer til høring, og vil kunne fremme innsigelse til planer som ikke ivaretar hensynet til allmenne interesser i tilstrekkelig grad. Planer for lukking og endring av bekkeleier som ikke inngår i reguleringsplan bør sendes til NVE for en vurdering etter vannressursloven. Ofte kan en bro eller kulvert være et godt alternativ til å lukke bekken.

Åpning av tidligere lukkede vassdrag vil normalt være positivt for de allmenne interessene, og vil derfor sjeldent utløse konsesjonsplikt. Ifølge vannressursloven § 14 kan vassdragsmyndigheten (NVE) med seks måneders varsel foreta en gjenåpning av et lukket vassdrag. Grunneier har da rett til erstatning for tap som skyldes gjenåpningen.

6.5.5 Overvannstiltak

Overvannstiltak behandles normalt etter plan- og bygningsloven, men i noen tilfeller kan det gjelde områder som ikke inngår i noen arealplan. Dersom overvann føres til vassdraget, og tilførselen er egnet til å påvirke *«vannføringen, vannstanden, vassdragets leie eller strømmens retning og hastighet eller den fysiske og kjemiske vannkvaliteten på annen måte enn ved forurensning»* (vrl. § 3 a), kan det regnes som et vassdragstiltak etter vannressursloven. I slike tilfeller kan det være nødvendig å be NVE gjøre en vurdering etter vannressursloven før tiltaket iverksettes.

6.5.6 Nedlegging av vassdragsanlegg

Hvis eier av et vassdragsanlegg ikke lenger vil holde det ved like og andre ikke ønsker å overta det, skal anlegget fjernes og vassdraget så langt som mulig tilbakeføres til forholdene slik de var før anlegget ble bygd.

Dersom en slik nedlegging kan være til *«påtakelig»* skade eller ulempe for allmenne interesser, må det søkes konsesjon etter § 8 (§ 41 annet ledd). Konsesjonsplikten avgjøres ved enkeltvedtak på samme måte som ved etablering av anlegg (jf. kap. 2). Terskelen for hva som vurderes konsesjonspliktig skal imidlertid legges høyere enn ved nyetablering av anlegg, jf. uttrykket *«påtakelig»*. Det er i en konsesjon adgang til å stille samme type vilkår ved nedlegging som ved etablering av nye tiltak (§ 26).

6.6 Midlertidige tiltak

Når det er gitt tillatelse eller konsesjon etter vassdragslovgivningen, skal de fastsatte vilkårene i konsesjonen følges. Dersom det er nødvendig å fravike reglene om reguleringsgrenser, minstevannføring og lignende, eller det er behov for kortvarig avvik fra normaltstanden i vassdraget, må det innhentes egen tillatelse til det. Dette gjelder selv om avviket er nødvendig for å gjennomføre tiltak som er pålagt av NVE i medhold av damsikkerhetsforskriften eller andre pålegg.

Dersom et tiltak medfører at en naturlig tilstand eller tilvant manøvrering (ved konsesjonsfrie reguleringer) må fravikes midlertidig, vil dette være konsesjonspliktig etter vannressursloven § 8, dersom det kan være til nevneverdig skade eller ulempe for

noen allmenne interesser i vassdraget eller sjøen. NVE kan avgjøre om et slikt tiltak er konsesjonspliktig eller ikke, jf. kap. 2. Det anbefales at det tas kontakt med NVE for en rask avklaring om den videre saksbehandling.

NVE følger som regel en noe enklere saksbehandling ved søknader om midlertidige avvik enn ved andre søknader. Søknaden må være NVE i hende i god tid, minst 3 måneder før endringen skal finne sted. Det må søkes om avvik for et bestemt tidsrom og henvises til eventuell konsesjon. Videre må søknaden inneholde en beskrivelse av tiltaket, konsekvensene det får for vannføringen, og de konsekvensene dette kan medføre for de allmenne interessene (fisk, natur, friluftsliv og lignende). Det må også opplyses hvilke tiltak som iverksettes for å redusere skadene og ulempene. Kart og skisser skal være vedlagt søknaden.

Tiltakshaver må selv sikre seg at forholdet til private rettigheter som kan bli berørt, er ivarettatt.

7 Forholdet til annet regelverk

I tillegg til vannressursloven vil en tiltakshaver ofte måtte forholde seg til andre bestemmelser gitt i lov, forskrift eller plan. Noen av disse er omtalt nærmere her, mens andre er gitt en kort omtale i vedlegg 1. I den grad det er nødvendig med tillatelse etter flere lover, legges det opp til en samordning av saksbehandlingen, se kapittel 1.6.

7.1 Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven ([LOV-2008-06-27-71](#)) er den sentrale loven om arealforvaltning. Det fremgår av plan- og bygningsloven § 1-2 at den også gjelder generelt for vassdrag. Loven har tre ulike nivå eller regelsett:

- Bestemmelser om planlegging på statlig, regionalt og kommunalt nivå, herunder rettslig bindende arealplaner (rammeplaner),
- Byggesaksbestemmelser (detaljeregler) og
- Bestemmelser om konsekvensutredning (for store tiltak)

7.1.1 Forholdet til planer etter plan- og bygningsloven

Arealdelen av plan- og bygningsloven omfatter vassdrags- og grunnvannstiltak som påvirker arealbruken, jf. plan- og bygningsloven § 1-2. En konsesjon etter vannressursloven gir ikke automatisk tillatelse til endret arealbruk etter plan- og bygningsloven. I praksis må derfor endret arealbruk avklares i forhold til plan- og bygningsloven, særlig kommuneplanens arealdel der vassdrag ofte inngår som LNFR-område. Dette kan gjøres på to måter:

- Ordinær behandling av tiltaket som plan eller planendring i medhold av plan- og bygningsloven.
- Dispensasjon fra gjeldende plan eller fra kravet om å utarbeide plan, jf. plan- og bygningsloven §§ 19-1 og 19-2.

Plan- og bygningsloven skal sikre at arealbruken skjer etter en helhetsvurdering, at berørte parter og interesser sikres medvirkning, og at saken er tilstrekkelig opplyst før det

tas en avgjørelse. Dette er i stor grad de samme hensyn som ligger til grunn for konsesjonsbehandling etter vannressursloven. Dette medfører at det bør foretas en samordning av saksbehandlingen etter disse regelverkene, se omtale av vannressursloven § 20 i avsnitt 1.6. Der det ikke foreligger reguleringsplan kan saksbehandlingen foregå parallelt med felles kunngjøring. En slik behandling krever en samordning, og samarbeid mellom saksbehandlerne helt fra sakens begynnelse.

Dersom det allerede foreligger en konsesjon, må avklaringen mot planer etter plan- og bygningsloven gjøres i ettertid. Kommunen avgjør hvordan dette skal gjøres. Det første alternativet er at kommunen krever full behandling, og da må denne utføres etter plan- og bygningslovens regler med utarbeidelse av reguleringsplan med mer. Energianlegg er unntatt fra krav om reguleringsplan. Kommunen må i så fall utarbeide denne for egen regning.

Det andre alternativet er at kommunen innvilger dispensasjon fra reguleringsplankravet. En konsesjonsbehandling i medhold av vannressursloven ivaretar de samme kravene om medvirkning og åpen saksbehandling som behandlingen av plan i medhold av plan- og bygningsloven. Det vil da normalt være en forutsetning, at det ikke har gått lang tid mellom konsesjonsbehandling og anleggsstart. Uansett er det fornuftig å ta kontakt med kommunen så tidlig som mulig for å få avklart hvilken saksbehandling kommunen krever.

Vassdragsmyndigheten kan også, ved forskrift eller enkeltvedtak, fastsette at et tiltak som er tillatt i reguleringsplan eller bebyggelsesplan etter plan- og bygningsloven ikke trenger konsesjon etter vannressursloven, jf. vannressursloven § 20, første ledd bokstav d, se kapittel 2.6. Forutsetningen er at behandlingen etter plan- og bygningsloven tilfredsstiller alle de aktuelle hensyn som vannressursloven skal ivareta.

Alle planer etter plan- og bygningsloven som kan ha virkning for vassdrag eller grunnvann skal sendes til NVE. NVE vil kunne gi innspill til planprosessen som ansvarlig vassdragsmyndighet og nasjonal myndighet for skred og flom. Som statlig fagmyndighet når det gjelder vannressurser, har NVE myndighet til å fremme innsigelse til arealplaner etter plan- og bygningsloven. Innsigelse kan for eksempel være aktuelt dersom det fremmes en plan som er i strid med en gitt konsesjon med tilhørende vilkår.

Det er gitt retningslinjer for hvordan flom og skred skal utredes og tas hensyn til ved utarbeidelse av arealplaner i NVE Retningslinjer 2/2011

(http://publikasjoner.nve.no/retningslinjer/2011/retningslinjer2011_02.pdf)

7.1.2 Forholdet til byggesaksbehandling og byggemelding

Et tiltak som har konsesjon etter vannressursloven er unntatt fra byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven, forutsatt at tiltaket er i samsvar med lovens bestemmelser med tilhørende forskrifter, kommuneplanens arealdel og reguleringsplan. Dette følger av byggesaksforskriften ([FOR 2010-03-26-488](#)) § 4-3. Bestemmelsene i plan- og bygningsloven om tekniske krav (§ 29-5) og krav til produkter til byggverk (§ 29-7) med tilhørende deler av byggteknisk forskrift (TEK 10) ([FOR-2010-03-26-489](#)) gjelder så langt de passer for nevnte tiltak.

Konsesjonæren er ansvarlig for at tiltaket gjennomføres i samsvar med bestemmelsene i plan- og bygningsloven og gjeldende underliggende forskrifter.

7.1.3 Forholdet til konsekvensutredninger (KU)

Konsekvensutredning er en kartlegging av et tiltaks konsekvenser for miljø, naturressurser, kulturminner eller samfunn. Plan- og bygningsloven kapittel 14 har bestemmelser om at det for større utbyggingstiltak som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, tidligst mulig under forberedelsen av tiltaket eller planen, skal utarbeides melding med forslag til program for utredningsarbeidet (KU-program). Det er utarbeidet en egen forskrift om konsekvensutredninger ([FOR-2017-06-21-854](#)).

Forskrift om konsekvensutredninger er bygd opp slik at det først angis en oversikt over hvilke tiltak som alltid skal konsekvensutredes. Disse tiltakene (Vedlegg I) omfattes av reglene om melding og fastsetting av utredningsprogram.

Videre angir forskriften en rekke tiltak der ansvarlig myndighet, i forbindelse med søknad om tillatelse, skal ta stilling til om tiltaket kan få vesentlige virkninger slik at det kreves konsekvensutredning. Disse tiltakene er gitt i vedlegg II. Tiltak i vedlegg II etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven skal alltid konsekvensutredes, men ikke ha melding

Andre tiltak, som ikke er direkte vassdragstiltak og som behandles etter annet lovverk, kan likevel ha konsekvenser for vassdrag, f.eks. nydyrking, større veganlegg og industriområder. I disse sakene vil NVE normalt ikke være ansvarlig myndighet, men komme inn som høringsinstans. Det er viktig at det gjøres en vurdering i meldingsfasen om et prosjekt kan ha konsekvenser for vassdrag. NVE kan da vurdere forholdet til vannressursloven samtidig som det avgis uttalelse til meldingen.

7.2 Verneplan for vassdrag

Stortinget har i seks omganger (Verneplan I, II, III og IV, supplering og avsluttende supplering) vernet 388 vassdrag eller geografiske områder mot kraftutbygging (<https://www.nve.no/vann-vassdrag-og-miljo/verneplan-for-vassdrag/>). Vassdragsvernet omfatter både hele vassdrag, deler av vassdrag eller områder som er definert på annen måte. Nedbørfelt eller delnedbørfelt utgjør vanligvis grensene for et vernet vassdrag. Vernet gjelder først og fremst mot kraftutbygging, men verneverdiene bør også legges til grunn ved tillatelse til andre inngrep.

Vassdragsvernet er lovfestet i § 32 i vannressursloven. Av lovens § 33 framgår det at forholdene i vernede vassdrag særlig skal ivaretas gjennom særreglene i § 35, blant annet fastslås det at det skal legges vesentlig vekt på verneverdiene når det fattes vedtak etter vannressursloven. Videre skal forholdene i vernede vassdrag ivaretas også ved rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven. Med hjemmel i plan- og bygningsloven, er det gitt «Forskrift om rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag» ([FOR-1994-11-10-1001](#)). De rikspolitiske retningslinjene gjelder i en sone på inntil 100 meter langs vernede innsjøer, elver og større bekker. Kommunen kan fastsette bredden på kantsonen i medhold av plan- og bygningsloven.

Stortinget vedtok i 2005 at det kan åpnes for konsesjonsbehandling av kraftverk med installert effekt opp til 1 MW i vernede vassdrag, unntatt for Bjerkreimsvassdraget hvor grensen ble satt til 3 MW. I Vefsna er det ikke satt noen øvre grense, men utarbeidet en forvaltningsplan for differensiert forvaltning av vassdraget. Det er en forutsetning for tiltak i vernede vassdrag at utbygginger ikke skal svekke verneverdiene i vassdragene.

Det kan også gis konsesjon til utvidelser av allerede eksisterende kraftverk. Noen vannkraftprosjekter kan det også være aktuelt å bygge uten konsesjon etter vannressursloven. For slike blir det foretatt en konsesjonspliktvrdering. Ved vurdering av konsesjonsplikt i vernede vassdrag vurderes det i tillegg til ulempe for allmenne interesser om tiltaket vil få innvirkning på verneverdiene.

Forvaltningen av vernede vassdrag differensieres etter verneverdier og arealtilstand. I forbindelse med utarbeiding av kommuneplanens arealdel, bør vassdragene inndeles i klasse for avveining av verne- og brukerinteresser og avklaring av eventuelle konflikter.

Dersom et område er vernet etter naturmangfoldloven ([LOV-2009-06-19-100](#)), gjelder reglene i eller i medhold av naturmangfoldloven foran reglene i vannressursloven.

7.3 Vannbruksplaner eller flerbruksplaner

I de fleste vassdrag er det mange brukere. I en del vassdrag har de ulike interessentene følt behov for å samordne bruken og ikke minst tiltakene som må til for å bedre tilstanden i vassdraget. Interessentene har da gått sammen om å danne en vannbruksplan eller flerbruksplan. For vassdrag som krysser kommunegrenser kan vannbruksplaner også få status som fylkesdelplan. Dette er planer som ikke automatisk er forankret i noe lovverk. De kan imidlertid innarbeides i eller gjøres til en del av kommuneplan eller kommunedelplan, slik at de får rettslig bindende status.

Samlet planlegging av ulike tiltak innen ett vassdrag bør fortrinnsvis skje etter reglene i plan- og bygningsloven ifølge vannressursloven § 22 tredje ledd.

Etter hvert vil Vannforvaltningsplaner etter vannforskriften ta over for vannbruksplaner eller flerbruksplaner.

7.4 Vannforskriften

Norge har innført EUs vanddirektiv i norsk rett gjennom «Forskrift om rammer for vannforvaltningen» ([FOR-2006-12-15-1446](#)). Hovedformålet med vannforskriften er å sikre beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet, og om nødvendig iverksette forebyggende eller forbedrende miljøtiltak for å sikre god miljøtilstand i ferskvann, grunnvann og kystvann. Målet er å sikre en mer helhetlig og økosystembasert vannforvaltning i Norge. Første ordinære planfase er gjennomført, og fra 2016 er det utarbeidet helhetlige, regionale vannforvaltningsplaner med tiltaksprogram for alle vannregioner i Norge. I disse forvaltningsplanene er det satt miljømål for alle vannforekomster. Det generelle målet for alle vannforekomster er å opprettholde eller oppnå «god økologisk tilstand» i tråd med nærmere gitte kriterier. For noen vannforekomster der det er gjennomført fysiske endringer, f.eks. i forbindelse med vannkraft eller flomvern, vil dette målet ofte ikke være oppnåelig uten at tiltakene går på bekostning av samfunnsnyten. Disse vannforekomstene blir omtalt som «sterkt modifiserte vannforekomster», og målet for disse er å oppnå «godt økologisk potensial», noe som innebærer at miljømålet er tilpasset inngrepets samfunnsnyttige formål. Alle nye tiltak i vassdrag skal vurderes etter kravene i vannforskriften § 12. Se veileder for bruk av § 12 på [www.vannportalen.no](#).

Alle de vedtatte vannforvaltningsplanene finnes på [www.vannportalen.no](#) og eno ppdatering av planene for perioden 2022-2027 er nå i gang. Ytterligere informasjon om

vannforekomstene finnes på www.vann-nett.no. Miljømålet for vannforekomstene er rettslig bindende, mens tiltakene som er foreslått i tiltaksprogrammene kan fravikes dersom det viser seg mulig å oppnå miljømålet på annen måte gjennom saksbehandling etter sektorlovgivningen.

Vannforskriften § 12

«Ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst kan gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i § 4-§ 6 ikke nås eller at tilstanden forringes, dersom dette skyldes

- a) nye endringer i de fysiske egenskapene til en overflatevannforekomst eller endret nivå i en grunnvannsføremst, eller*
- b) ny bærekraftig aktivitet som medfører forringelse i miljøtilstanden i en vannforekomst fra svært god tilstand til god tilstand.*

I tillegg må følgende vilkår være oppfylt:

- a) alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand,*
- b) samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktivitetene skal være større enn tapet av miljøkvalitet, og*
- c) hensikten med de nye inngrepene eller aktivitetene kan på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre.»*

Miljømålet god økologisk tilstand er klart definert for ulike økologiske kvalitetselementer (fisk, bunndyr, planter). Prinsippet «én ut - alle ut» gjelder, så hvis én økologisk parameter (kvalitetselement) kommer under kritisk grense for god økologisk tilstand, så vil miljømålet ikke være oppnådd.

7.5 Andre lover og forskrifter

Den som vil iverksette et vassdragstiltak eller et tiltak som berører vassdrag eller grunnvann kan komme i kontakt med flere lover utover vannressursloven. I vedlegg 1 er de relevante lovene beskrevet. Noen lover angår privatrettslige forhold, og regulerer forholdet mellom privatpersoner, f.eks. sameieloven og granneloven. De offentligrettslige lovreglene forvaltes av ulike myndigheter på statlig, fylkes- og kommunalt nivå og regulerer forholdet mellom det offentlige og private, f.eks. kulturminneloven, jordlova og lakse- og innlandsfiskloven.

Vannressursloven har bestemmelser av både offentligrettslig og privatrettslig karakter. Forhold av rent privatrettslig karakter må avgjøres i domstolene.

Vedlegg 1

Oversikt over andre relevante lover

Offentligrettslige lover

Kultur, areal, landskap og naturmangfold

Lov om kulturminner 9. juni 1978 Nr. 50 ([kulturminneloven](#))

Alle tiltak skal avklares i forhold til denne loven hvis automatisk fredete kulturminner kan bli påvirket, eller på annen måte utilbørlig skjemmet. Loven har en generell meldeplikt i § 8 der tiltakshaver tidligst mulig før tiltaket settes i verk må melde fra til kulturminnemyndighetene (fylkeskommunene og Sametinget for samiske kulturminner) hvis automatisk fredede kulturminner blir berørt. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at slike kulturminner berøres, skal arbeidet stanses og vedkommende myndighet varsles. Ifølge § 9 plikter den som planlegger offentlige eller større private tiltak å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredede kulturminner. Når det gis konsesjon etter vannressursloven, kan det fastsettes vilkår for å ivareta hensynet til kulturminner.

Lov om planlegging og byggesaksbehandling 27. juni 2008 nr. 71 ([plan- og bygningsloven](#))

Plan- og bygningsloven inneholder en plandel og en byggesaksdel. Når det gjelder anlegg for produksjon av elektrisk energi følger det av plan- og bygningsloven at det ikke er noen plikt til å utarbeide reguleringsplan for slike anlegg. Byggesaksbestemmelsene i loven gjelder i det vesentligste ikke for tiltak som har konsesjon etter vassdragslovgivningen, jf. byggesaksforskriften ([FOR-2010-03-26-488](#)). I medhold av plan- og bygningsloven er det fastsatt forskrift ([FOR-2014-12-19-1758](#)) om konsekvensutredninger for tiltak etter sektorlover som for eksempel tiltak etter vannressursloven. Forskriften fastsetter nærmere hvilke tiltak som skal konsekvensutredes og de nærmere regler for gjennomføring av konsekvensutredninger.

Etter vannressursloven § 20 bokstav d) kan vassdragsmyndigheten vedta at et tiltak som er tillatt i reguleringsplan etter plan- og bygningsloven ikke trenger konsesjon etter vannressursloven.

Lov om forvaltning av naturens mangfold 19. juni 2009 Nr. 100 ([naturmangfoldloven](#))

Naturmangfoldlovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern. Loven oppstiller en rekke prinsipper, for eksempel føre-var prinsippet og prinsippet om samlet belastning, som skal legges til grunn som retningslinjer ved behandling etter vannressursloven. Naturmangfoldloven avløser og opphever naturvernloven. Naturmangfoldloven viderefører og utbygger naturvernlovens regler om områdevern og inneholder bestemmelser om ulike verneformål: nasjonalparker, landskapsvernområde, biotopvernområder, marine verneområder og naturreservat. Graden av beskyttelse mot inngrep i områder eller forekomster som er vernet etter naturvernloven, avhenger av hvilken verneform som er benyttet og bestemmelsene i det enkelte vernevedtak.

Naturresevat kan medføre en svært streng båndlegging, mens landskapsvern kan åpne for tilpasninger og mindre inngrep.

Etter vannressursloven § 20 bokstav c) kan vassdragsmyndigheten vedta at et tiltak som må ha dispensasjon fra vernevedtak etter naturmangfoldloven, eller utføres som skjøtselstiltak etter naturmangfoldloven, ikke trenger konsesjon etter vannressursloven.

Lov om vern mot forurensninger og om avfall 13. mars 1981 Nr. 6 ([forurensningsloven](#))

Forurensningsloven har regler om forurensning generelt og omfatter også vassdrag og grunnvann. Loven er aktuell ved noen typer vassdragsinngrep, for eksempel graving som medfører tilslamming i vassdraget. Dette er særlig aktuelt ved avdekking av leirmasser og annet finstoff. Loven kan også komme til anvendelse ved uttak av vesentlige deler av vannmengden, dersom dette medfører at forurensende utslipp ikke fortynnes i samme grad som tidligere. Ingen må uten tillatelse sette i verk tiltak som kan medføre fare for forurensning. Fylkesmannen har det regionale forvaltningsansvaret for loven. Kommunen er lokal myndighet.

Forurensningshensyn kommer ikke inn under begrepet «allmenne interesser» i vannressursloven § 8. Forurensende virksomhet alene er derfor ikke konsesjonspliktig etter vannressursloven.

Etter vannressursloven § 20 bokstav b) kan vassdragsmyndigheten vedta at et tiltak som krever tillatelse etter forurensningsloven § 11 eller etter tilhørende forskrifter, ikke trenger konsesjon etter vannressursloven.

Fisk og fiskeoppdrett

Lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. 15. mai 1992 Nr. 47 ([lakse- og innlandsfiskloven](#))

I følge lakse- og innlandsfiskloven og den tilhørende forskrift av 15.11.2004 nr. 146 om fysiske tiltak i vassdrag ([FOR-2004-11-15-1468](#)) er det ikke tillatt å utføre fysiske tiltak som i påviselig grad forringer produksjonsmulighetene for fisk eller andre ferskvannsorganismer, uten tillatelse fra fylkesmannen.

Det er ikke foretatt noen generell avklaring mellom vannressursloven og lakse- og innlandsfiskloven. Forvaltningspraksis er at vannressursloven og lakse- og innlandsfiskloven skal ha samme terskel for utløsning av konsesjonsplikt. Dersom det er gitt tillatelse etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven til bygging av kraftverk, gjelder ikke lakse- og innlandsfiskloven § 7, andre og tredje ledd. Tredje ledd gjelder heller ikke for tiltak som krever konsesjon etter vannressursloven, med mindre formålet med tiltaket er hensynet til fiskebestanden. Ifølge vannressursloven § 20 bokstav a) kan tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven erstatte en tillatelse etter vannressursloven.

Lov om akvakultur av 17. juni 2005 Nr. 79 ([akvakulturloven](#))

Loven har bestemmelser om konsesjonsplikt for akvakulturvirksomhet. Akvakulturtillatelsen gir rett til produksjon av bestemte arter på avgrensede lokaliteter, med fastsatte begrensninger av tillatelsens omfang. En tillatelse til å drive akvakultur kan gis dersom det er miljømessig forsvarlig, kravene om forholdet til arealplaner og vernetiltak er oppfylt, avveiningen av arealinteresser er foretatt og det er gitt nødvendige tillatelser etter matloven, forurensningsloven, havne- og farvannsloven og

vannressursloven. Det kan være nødvendig med tillatelse etter vannressursloven hvis akvakulturanlegg plasseres i vassdraget, ved at det tas ut vann til dette formålet, eller at fiskens gang hindres ved vandringsstengsel.

Ferdsel og friluftsliv

Lov om friluftslivet 28. juni 1957 Nr. 16 ([friluftsløven](#))

Friluftsløven har bestemmelser om ferdsel i utmark, herunder i og ved vassdrag. Disse bestemmelsene blir supplert i vannressursloven § 16 og motorferdselloven. Ferdselsretten innebærer rett til uhindret å passere gjennom vassdraget med båt eller annet fartøy. Det skilles ikke om ferdselen er motorisert eller ikke. Foruten ferdsel er det også nevnt retten til bading og henting av vann.

Lov om motorisert ferdsel i utmark 10. juni 1977 Nr. 82 ([motorferdselloven](#))

I denne loven er det hjemmel for å regulere motorisert ferdsel i og på vassdrag. Slik ferdsel er forbudt med mindre annet følger av loven, f.eks. innsjøer over 2 km², på elvestrekninger og innsjøer som er del av farbart vassdrag.

Ifølge vannressursloven § 16 bokstav d) har allmennheten rett til motorisert ferdsel på åpent eller islagt vassdrag når det skjer i samsvar med motorferdselloven og grunneier ikke har nedlagt forbud etter vannressursloven § 16 annet ledd.

Lov om havner og farvann 17. april 2009 nr. 19 ([havne- og farvannsløven](#))

Havneløven gjelder for vassdrag så langt de er farbare med fartøy fra sjøen. Samferdselsdepartementet kan vedta i forskrift at loven helt eller delvis skal gjelde for elv og innsjø for øvrig. Havne- og farvannsløven inneholder bl.a. krav om tillatelse av kommunen for bygging av kaianlegg, dumping av masser og andre tiltak som kan være av betydning for Forsvarets eller Kystverkets anlegg.

Lov om eideomsregistrering av 17. juni 2005 nr. 101 ([matrikkellova](#))

Løven skal sikre tilgang til viktige eiendomsopplysninger, ved at det blir ført et ensartet og pålitelig register (matrikkelen) over alle faste eiendommer i landet, og at grenser og eiendomsforhold blir klarlagte. Løven gir stat og kommune adgang til å ferdes på privat eiendom for å etablere bl.a. målestasjoner eller andre anlegg for kontroll av vassdragsinngrep.

Landbruk

Lov om skogbruk 27. mai 2005 nr. 31 ([skogbrukslova](#))

Løven har til formål å fremme en bærekraftig forvaltning av skogressursene i landet med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping, og sikre det biologiske mangfoldet, hensyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiene i skogen. Løven har bestemmelser om vegbygging i skog i § 7, og med hjemmel i denne bestemmelsen og i jordlova er det fastsatt forskrift om planlegging og godkjenning av veier for landbruksformål ([FOR-1996-12-20-1200](#)). I kapittel 3 er det egne bestemmelser om vernskog og områder av særlig. Landbruks- og matdepartementet kan bestemme at skog – eller visse arter av skog – kan ansees som vernskog når den tjener til vern mot naturskader som for eksempel skred og ras, elvebrudd, skadeflom, sandflukt eller liknende, jf. § 12.

Med hjemmel i vannressursloven § 20 bokstav e) kan vassdragsmyndigheten vedta at et tiltak som er godkjent med hjemmel i forskrift etter skogbrukslova § 7, ikke trenger konsesjon etter vannressursloven.

Lov om jord 12. mai. 1995 Nr. 23 ([jordlova](#))

Jordloven har regler om drift av jordbruksareal og skjøtsel av natur- og kulturlandskap. Jordlova oppstiller et omdisponeringsforbud, slik at det ikke er tillatt å bruke dyrkbar jord slik at den blir uegnet til jordbruksproduksjon i fremtiden. Dette omdisponeringsforbudet gjelder likevel ikke der hvor det er gitt tillatelse til vassdragstiltak etter vannressursloven § 8, jf. jordlova § 2. Videre vil ikke forbudet mot deling av landbrukseiendommer (jordlova § 12) gjelde der det foreligger gyldig tillatelse til et anlegg for produksjon av energi etter vannressursloven, jf. jordlova § 2. I lovens § 10 er det bestemmelser som regulerer uttak av myr/torv. Slike uttak kan også ha konsekvenser for grunnvann og andre nærliggende vassdrag.

Med hjemmel i vannressursloven § 20 bokstav e) kan vassdragsmyndigheten vedta at et tiltak som er godkjent med hjemmel i forskrift etter jordlova § 11, ikke trenger konsesjon etter vannressursloven.

Erverv/ekspropriasjon og erstatning

Lov om oreigning av fast eiendom 23. oktober 1959 Nr. 3 ([oreigningslova](#))

Oreigningsloven er den generelle loven om ekspropriasjon, og den gir myndighetene hjemmel til å gi tillatelse til ekspropriasjon. Ekspropriasjon innebærer tvangsinngrep ovenfor eiendomsrett eller annen rettighet i fast eiendom, i motsetning til erverv av eiendoms- eller bruksrett ved inngåelse av minnelig avtale med grunn- eller rettighetshaver. Ekspropriasjonsrettslig vern for grunneier innebærer at det må treffes særskilt og lovhjemlet vedtak for å gi tiltakshaver rådighet mot grunneiers vilje. I oreigningslova § 2 er de fleste hjemler for ekspropriasjon til ulike formål samlet, herunder ulike vassdragstiltak. Ekspropriasjon innebærer erstatningsansvar, og erstatning fastsettes særskilt skjønn.

En konsesjon etter vannressursloven inkluderer ikke en rett til ekspropriasjon. Det er nødvendig med et eget vedtak om ekspropriasjon etter oreigningslova dersom det ikke oppnås minnelige avtaler. Oreigningsloven § 2 gir hjemmel til å gi tillatelse til ekspropriasjon for tiltak som fløting, vannforsyning og avløp, senkning av grunnvannstand, tiltak for vannkraftproduksjon, tiltak for ferdsel og transport i vassdrag og tiltak mot flom eller utrasing i vassdrag, se oreigningslova § 2 nr. 29 og 50-54.

Forutsetningen for at det skal kunne gis tillatelse til ekspropriasjon er at inngrepet "*tvillaust er til meir gagn enn skade*", jf. oreigningsloven § 2 annet ledd. Dette innebærer at det må være overvekt av interesser som taler for at tillatelse gis, og at det er klart at en slik overvekt foreligger.

Helselovgivning

Lov om matproduksjon og mattrygghet 19. desember 2003 Nr. 124 ([matloven](#))

Loven hjemler kontroll med vannforsyning. I henhold til drikkevannsforskriften (forskrift 22. desember 2016 nr. 1868 om vannforsyning og drikkevann) skal alle vannforsyningsanlegg registreres hos Mattilsynet.

Privatrettslige lover

Lov om rettshøve mellom grannar 16. juni 1961 Nr. 15 ([grannelova](#))

Dette er den alminnelige loven for naboforhold. Loven stiller en alminnelig tålegrense i naboforhold som begrenser hva man kan gjøre på egen eiendom dersom det får innvirkninger på naboen, jf. § 2. Tiltak kan ikke settes i verk hvis det påfører naboeiendommen urimelig skade eller ulempe. Dette gjelder også naboer i vassdrag så langt det ikke er gitt tillatelse til noe annet, jf. vannressursloven § 6.

Vassdragsloven av 1940 §§ 2-6, som omhandler grenser i vassdrag, gjelder fortsatt i påvente av en ny lov om eiendomsgrenser.

Lov om sameige 18. juni. 1965 Nr. 6 ([sameigelova](#))

Sameieloven regulerer forholdet mellom eiere i sameieforhold, det vil si når flere eier noe sammen på en slik måte at ingen eier deler av tingen, men hver sin ideelle andel av tingen. Vassdrag og vassdragsanlegg kan ligge i sameie når grunnen er i sameie mellom flere grunneiere. Loven supplerer vannressurslovens egne bestemmelser om sameiers plikt til å delta i f.eks. felles dreneringstiltak. Regler om fellestiltak i sameieloven er aktuelle i forbindelse med tiltak i vassdrag, f.eks. jordvanningsanlegg. Vannressursloven har også flere bestemmelser om organisering av fellestiltak, kostnadsfordeling ved fellestiltak og plikt til å delta i fellestiltak. Grunnvannsforekomst som strekker seg under flere eiendommer ligger i sameie mellom eiendommene, jf. vannressursloven § 44.

Lov om jordskifte o.a. 21. desember 1979 Nr. 77 ([jordskifteloven](#))

Ved lov av 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av egedoms- og rettshøve på fast eiendom m.m. ([jordskiftelova](#)) vil jordskiftelova fra 1979 bli opphevet med virkning fra 1. januar 2016.

Jordskifteloven fra 1979 inneholder regler om endringer av eiendomsforhold som er utjenlige for en tidsmessig utnytting, særlig til landbruksformål. Et jordskifte kan innebære fellestiltak om tørrlegging og kanalisering. Jordskifteretten kan også fastsette forbyggingstiltak eller regler om felles bruk av vassdrag og vannretter. I forbindelse med et jordskifte plikter jordskifteretten å påse at de nødvendige offentlige tillatelser foreligger før skifteplanen blir vedtatt, jf. § 20a. Et jordskifte kan derfor ikke uten videre fritas for konsesjonsbehandling etter vannressursloven.

Lov om særlege råderettar over framand eiendom 29. nov. 1968 Nr. 78 ([servituttlova](#))

Retten til å utnytte et vassdrag kan deles opp ved at andre enn eieren får en begrenset adgang til å utnytte vassdraget. En servitutt er en begrenset rett til faktisk rådighet over fremmed eiendom, f.eks. fiskerett, uttak av vann fra naboens grunn, rett til grusuttak eller oppdemming. Det er i utgangspunktet fri adgang til å stifte begrensede rettigheter i vassdrag. Loven gjelder bare for servitutter i fast eiendom og regulerer stiftelse, rådighetsutøvelse, endringer og salg mm. Loven viker for særlige avtaler eller lovverk.

Lov om avhending av fast eiendom 3. juli 1992 nr. 93 ([avhendingslova](#))

Ved avhending av grunn som støter til vassdrag, vil den delen av vassdraget som ligger til, følge med, så langt annet ikke følger av avtale, jf. § 3-6a. Se vannressursloven § 13 om hovedregelen om grunneiers rådighet over vassdrag. Der hvor vassdraget eller særlige

rettigheter i vassdraget er i sameie vil bestemmelsen i § 3-4 andre ledd bokstav d) komme til anvendelse. Bestemmelsen kan fravikes ved avtale.

Lov om tinglysing 7. juni 1935 Nr. 2 ([tinglysningsloven](#))

Ved tinglysing av fast eiendom eller rettigheter i fast eiendom registreres i grunnboken den rett som knytter seg til en fysisk eiendom. Tinglysing administreres av Statens kartverk. Grunnboken har opplysninger om gårds- og bruksnummer, eiendomshistorikk, eierrådighet, bruksretter og andre klausuler som påhviler eiendommen, pengeheftelser med mer. Grunnboken kan ha opplysninger om tinglyste avtaler om rett til uttak av vann, regulering av magasin, rett til å forårsake skader og ulemper på privat eiendom mm.

Vedlegg 2

Forskrifter og retningslinjer

I medhold av vannressursloven

- Forskrift av 28. juni 2002 nr. 898 om vedtak om endring i delegering av myndighet til Norges vassdrags- og energidirektorat til å være vassdragsmyndighet og til å fatte vedtak etter vannressursloven ([FOR-2002-6-28-898](#)) (OED)
- Forskrift av 19. desember 2000 nr. 1705 om delegering av myndighet til Norges vassdrags- og energidirektorat til å være vassdragsmyndighet og til å fatte vedtak etter vannressursloven ([FOR-2000-12-19-1705](#)) (OED)
- Forskrift av 15. desember 2000 nr. 1270 om hvem som skal være vassdragsmyndighet etter vannressursloven ([FOR-2000-12-15-1270](#)) (OED).
- Forskrift av 15. desember 2017 nr. 2037 om kommunens myndighet i mindre vannkraftsaker ([FOR-2017-12-15-2017](#)) (OED)
- Forskrift av 28. oktober 2011 nr. 1058 om internkontroll etter vassdragslovgivningen ([IK-vassdrag](#)) (OED)
- Forskrift 18. desember 2009 nr. 1600 om sikkerhet ved vassdragsanlegg ([damsikkerhetsforskriften](#)) (OED)
- Forskrift av 15. desember 2006 nr. 1446 om rammer for vannforvaltningen ([FOR-2006-12-15-1446](#)) (vannforskriften) (KLD)
- Forskrift av 17. juni 2005 nr. 655 om kommunalt tilsyn med anlegg for sikring mot flom, erosjon og skred, og anlegg for å bedre vassdragsmiljøet ([FOR-2005-06-17-655](#)) (OED)
- Forskrift av 18. februar 2005 nr. 888 om vedtak om supplering av Verneplan for vassdrag ([FOR-2005-02-18-888](#)) (OED)
- Forskrift av 19. november 1996 nr. 1066 om oppgaveplikt ved brønnboring og grunnvannsundersøkelser ([FOR-1996-11-19-1066](#))
- Forskrift av 4. desember 1987 nr. 945 om justering av konsesjonsavgifter, årlige erstatninger og fond m.v. i medhold av vassdragslovgivningen ([FOR-1987-12-04-945](#)) (OED)

I medhold av oreigningsloven

- Forskrift av 2. juni 1960 nr. 1 om rett til å gjøre vedtak om eller gi samtykke til eiendomsinngrep ([FOR-1960-06-02-1](#)) (JD)
- Forskrift av 2. juni 1960 nr. 2 om rett til å forta eiendomsinngrep etter oreigningsloven ([FOR-1960-06-02-2](#)) (JD)

I medhold av skogbruks- og jordlova

- Forskrift av 20. desember 1996 nr. 1200 om planlegging og godkjenning av veier til landbruksformål ([FOR-1996-12-20-1200](#)) (LMD)

I medhold av plan- og bygningsloven

- Forskrift av 10. november 1994 nr. 1001 om rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag ([FOR-1994-11-10-1001](#)) (KMD)
- Forskrift av 26. mars 2010 nr. 488 om byggesak ([byggesaksforskriften](#)) (KMD)

Forskrift av 19. juni 2017 nr. 840 om tekniske krav til byggverk ([FOR-2017-06-19-840](#)) (KMD)

Forskrift av 21. juni 2017 nr. 854 om konsekvensutredninger ([FOR-2017-06-21-854](#)) (KMD og KLD)

Statlige planretningslinjer av 28. september 2018 for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning ([FOR-2018-09-28-1469](#)) (KMD)

I medhold av lakse- og innlandsfiskloven

- Forskrift av 15. november 2004 nr. 1468 om fysiske tiltak i vassdrag ([FOR-2004-11-15-1468](#)) (KLD)

Vedlegg 3

Litteraturliste

- Lov av 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)
- Ot. prp. nr. 39 (1998-99) Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)
- Innst. O. nr. 101 (1999-2000) Innstilling frå energi og miljøkomiteen om lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)
- NOU 1994: 12 Lov om vassdrag og grunnvann
- Brev fra Olje- og energidepartementet 19. desember 2000 til NVE «Delegasjon av myndighet til å være vassdragsmyndighet og til å fatte vedtak etter vannressursloven.»
- Brev fra Olje- og energidepartementet 28. juni 2002 til NVE «Delegasjon av konsesjonsmyndighet etter vannressursloven § 8 for vannkraftsaker inntil 5 MW.»
- NVE Rapport 1/2002 Lavvannføring - estimering og konsesjonsgrunnlag
- KTV-Notat nr. 14/2002 Grunnvann i vannressursloven -konsesjonsplikt og saksbehandling
- NVE Veileder 3/1999 Arealplanlegging i tilknytning til vassdrag og energianlegg
- NVE Retningslinjer 1/1999 Retningslinjer Arealbruk og sikring i flomutsatte områder
- Lov av 14. juni 1985 nr. 77 Plan- og bygningslov Miljøverndepartementet.
- Retningslinjer T-1078. Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag
- Veileder 1/1998 Konsesjonsbehandling av vannkraftsaker
- St.meld. nr. 60 (1991-92) Om samlet plan for vassdrag
- St.prp. nr. 4 (1972-73) Om verneplan for vassdrag
- St.prp. nr. 77 (1979-80) Verneplan II for vassdrag
- St.prp. nr. 89 (1984-85) Verneplan III for vassdrag
- St.prp. nr. 118 (1991-92) Verneplan IV for vassdrag



NVE

Norges vassdrags- og energidirektorat

MIDDELTHUNS GATE 29
POSTBOKS 509 I MAJORSTUEN
0301 OSLO
TELEFON: (+47) 22 95 95 95

www.nve.no